GOLDONI

TEATRU

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

CARLO GOLDONI

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

CARLO

GOLDONI

TEATRU

★★

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

RĂZBOIUL

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Reprezentată pentru prima oară la Veneția
în timpul carnavalului din 1760

În romînește de FLORIAN POTRA

PERSONAJELE

Don EGIDIO, comandantul fortăreței asediate
Donna FLORIDA, fiica lui
Don SIGISMONDO, generalul atacanților
Contele CLAUDIO, locotenent
Don FAUSTINO, stegar
Don FERDINANDO, stegar
Don CIRILLO, locotenent schilod
Don POLIDORO, intendentul armatei
Donna ASPASIA, fiica lui
LISETTA, țărancă
ORSOLINA, vînzătoare de mărunțișuri printre soldați
Don FABIO, stegar
Un CAPORAL
Un ADJUTANT
Un CURIER
CINCI SOLDAȚI
Soldați, Țărani, Țărance — personaje care nu vorbesc

ACTUL I

SCENA I

Cameră în casa intendentului, cu lumini aprinse, cu măsuțe, scaune etc.

DON FABIO, care „taie" la faraon[1]. CONTELE CLAUDIO, care mizează la faraon. DONNA FLORIDA și DON FAUSTINO șed, vorbind și giugiulindu-se. DON FERDINANDO și DONNA ASPASIA șed, bînd, la o altă măsuță, pe care se văd sticle, pahare etc. Alți doi ofițeri, care mizează la faraon. Alți ofițeri, care joacă la o altă măsuță

CONTELE: Miza pe șeptar!

FAUSTINO: Donna Florida, îmi îngădui să trec la masa unde se joacă faraon, să-mi încerc norocul?

FLORIDA: Mă mir că-ți poate trece prin cap ideea de-a juca!

FAUSTINO: Și de ce te miri?

FLORIDA: Pentru că nu mai e mult și se face ziuă. Ai putea fi chemat din clipă în clipă să intri cu bateria de schimb. Ai putea fi însărcinat cu asaltul fortăreței, pentru a împiedica năvala dușmanului, și dumitale, fără să te gîndești la primejdie, fără să te pregătești pentru încercarea ce te așteaptă, îți vine pofta să te distrezi?

FAUSTINO: Ce-mi rămîne de făcut ca să mă pregătesc pentru încercare? Cînd am plecat de acasă și am

[1] Joc de cărți asemănător cu bacaraua (n.r.).

îmbrăcat haina militară, încingîndu-mi spada la șold, mi-am pregătit sufletul pentru orice primejdie și pentru orice capriciu al soartei. Dacă mă cheamă pe cîmpul de bătaie, știu că trebuie să mă supun. Dacă trebuie să înfrunt dușmanul, știu că s-ar putea să mor. Dar mai știu și că tristețea mi-ar putea slăbi curajul, și că gîndul primejdiei nu slujește de loc la înlăturarea ei. Lasă-mă să gust în tihnă aceste clipe de viață, și, dacă nu-ți face plăcere să joc, mîngîie-mă cel puțin cu dulcile-ți priviri.

CONTELE *(sărind vesel)*: Am cîștigat miza! Pace bună fantelui! Pacea să fie cu fantele!...

FERDINANDO *(contelui)*: Locotenente, cum merge jocul?

CONTELE: Bine. Pace bună fantelui! Îndată-l scot din bancă. Pace bună fantelui! Am cîștigat fantele! Am cîștigat fantele! Așteaptă. Dublă pace regelui! Dublă pace regelui!

FERDINANDO: Bravo, conte, curaj!

CONTELE: Curaj!

FAUSTINO *(Floridei)*: Lasă-mă să risc doi țechini...

FLORIDA: Nu, deocamdată nu vreau să joci.

FAUSTINO: Îmi ești stăpînă și-ți ascult porunca.

CONTELE: Drace! Am pierdut miza cea mai frumoasă!

FERDINANDO: Cum îți mai merge, conte?

CONTELE: Nu mă întreba. Amestecați cărțile! Mă întorc pe dată să-mi iau revanșa. *(Aceste cuvinte au fost adresate celui care taie cărțile; pe urmă se apropie de Ferdinando.)* Un pahar de Burgundia!

FERDINANDO *(făcînd semn către Aspasia)*: Gustă, să vezi ce vin! Darul domnișoarei!

CONTELE: Trăiască domnișoara! *(Gustînd.)* Bun pentru cavaleri! Eh, în casa unui intendent de război, orice lucru trebuie să fie de preț. Ferice de dumneata, care te bucuri de grațiile fiicei.

ASPASIA: Ce vrei să spui cu asta?

CONTELE: Voiam să spun...
FABIO (*contelui*): Locotenente, am tăiat.
CONTELE: Iată-mă! (*Termină de băut, apoi aleargă la măsuță.*) Șeptar, pe zece țechini.
FAUSTINO: Vai, donna Florida, mă faci să deznădăjduiesc. Poate că ne vedem pentru ultima dată, și ești atît de neîndurătoare cu mine!
FLORIDA: Vai, Doamne! Tatăl meu e comandantul fortăreței pe care o bateți cu tunurile voastre. Ați luat orașul prin surprindere, m-ați făcut prizonieră și, cum soarta armelor e îndoielnică, s-ar putea să pieri dumneata, pe care te iubesc atîta; poate să piară tatăl meu, pe care-l ador, și ai vrea să fiu veselă și nepăsătoare? Și mai pretinzi să-ți vorbesc de dragoste?
FAUSTINO: Te înțeleg, dar am o fire nerăbdătoare. Îngăduie-mi măcar să mă distrez jucînd.
FLORIDA: Da, ingratule, fă-mi în ciudă!
FAUSTINO: Nu, draga mea, nu te nelinişti, n-o să mai pomenesc de joc.
CONTELE: Blestemat șeptar! Merge șeptarul!
ASPASIA (*lui Ferdinando*): Contele pierde.
FERDINANDO: Pierde, nefericitul, în timp ce eu sper să cîștig foarte mult.
ASPASIA: Și ce speri să cîștigi?
FERDINANDO: Inima dumitale.
ASPASIA: Mă faci să rîd...
FERDINANDO: Și dumneata rîzi.
ASPASIA: Nu te gîndești la război?
FERDINANDO: La război se gîndește generalul meu. Noi, subalternii, trebuie să ne supunem, nu să gîndim. Cine nu-i pe cîmpul de bătaie, nu-i în primejdie, și totuna-i dacă ești la două sute de mile depărtare de foc, sau numai la două sute de pași. Acum mă simt liniștit în odaia asta, ca și cum aș fi într-un loc unde nici nu s-ar pomeni de război. Mîine voi înfrunta primejdia dacă trebuie, dar în noaptea asta vreau să petrec dacă pot.

Tovărăşia dumitale mă încîntă, domnişoară! Eşti drăgălaşă, eşti spirituală! În sănătatea dumitale! *(Bea.)*

CONTELE: Oh, soartă blestemată! Trebuie să pierd mereu? Să meargă totul pe şeptar! Toţi banii care mi-au mai rămas, pe şeptar!

FLORIDA: Îl vezi pe sărmanul conte cît se frămîntă din pricina jocului şi mai ţii să te expui unui asemenea zbucium?

FAUSTINO: Mă compătimeşti atît de mult?

FLORIDA: Desigur; sînt cam îngrijorată pentru dumneata.

FAUSTINO: Dac-ar fi adevărat, ai fi mai drăguţă cu mine.

FLORIDA: Situaţia în care ne aflăm nu-mi îngăduie mai mult.

CONTELE: A ieşit şi cel de-al treilea şeptar. Împotriva mea toţi şeptarii? Vreau să-l văd şi pe al patrulea! Douăzeci de ţechini pe-al patrulea şeptar!

FABIO: Conte, eu nu merg pe cuvînt.

CONTELE: Sînt cavaler... sînt un ofiţer de onoare.

FABIO: S-avem iertare, în vîltoarea bătăliei nu se joacă pe cuvînt.

CONTELE *(lui Ferdinando)*: Împrumută-mi douăzeci de ţechini.

FERDINANDO: Te-aş servi dacă i-aş avea.

CONTELE *(lui Faustino)*: Împrumută-mi douăzeci de ţechini.

FAUSTINO: Nu-i am, pe cuvîntul meu de gentilom.

CONTELE: Hei, cine-i de serviciu?

CAPORALUL: Domnule?

CONTELE: Cheamă-l pe intendent! *(Se îndreaptă spre măsuţă, fremătînd, şi priveşte jocul.)*

CAPORALUL: Veţi fi servit. *(Dă să plece.)*

FLORIDA *(Caporalului)*: Ce noutăţi de pe cîmpul de bătaie?

CAPORALUL: Ai noştri au început să spargă meterezele. *(Pleacă.)*

FLORIDA: Sărmana de mine! Ce va fi cu tatăl meu?
CONTELE: Iată al doilea şeptar. Şi n-am putut miza, şi n-am putut să joc. Unde-i intendentul?

SCENA 2

DON POLIDORO şi cei de mai înainte

POLIDORO: Cine mă caută, cine-ntreabă de mine?
CONTELE: Domnule intendent, binevoieşte să-mi împrumuţi douăzeci de ţechini.
POLIDORO: Douăzeci de ţechini?
CONTELE: Douăzeci de ţechini.
POLIDORO: Pentru cine?
CONTELE: Pentru mine.
POLIDORO: Pentru joc?
CONTELE: Pentru joc.
POLIDORO: Douăzeci de ţechini?
CONTELE: Douăzeci de ţechini!
POLIDORO: Prea bine!
CONTELE: Mai repede!
POLIDORO: Aşteptaţi un pic. *(Scoate un carneţel de socoteli.)*
CONTELE: Nu mă face să-mi pierd răbdarea.
POLIDORO: Poftiţi. *(Citind.)* „Domnul conte Claudio, locotenent de cavalerie, are de dat, în contul soldei sale, ţechini 60."
CONTELE: Şi cu douăzeci, optzeci.
POLIDORO: Binevoiţi a-mi acorda un singur lucru.
CONTELE: Ce anume?
POLIDORO: O poliţă.
CONTELE: Să ceri o poliţă unui cavaler ca mine? Sînt ofiţer, sînt gentilom şi sînt cunoscut în armată.
POLIDORO: Prea bine.
CONTELE: Prea bine, prea bine, şi-mi ceri o poliţă?
POLIDORO: Eu nu vă cer o poliţă pentru bani.

CONTELE: Dar pentru ce mi-o ceri?

POLIDORO: Pentru faptul că mîine dimineață un glonț de muschetă[1] sau o ghiulea de tun ar putea să încunune faptele vitejești ale domnului conte și să-mi ducă cei douăzeci de țechini în preafericitele Cîmpii Elizee ale eroilor militari.

CONTELE: De-oi muri, se va termina totul.

POLIDORO: Prea bine.

CONTELE: Și de-oi trăi, îți voi datora o sută de țechini. Așa te-nvoiești să mi-i dai?

POLIDORO: Cine nu riscă nu cîștigă... Cred că da.

CONTELE: Atunci dă-i încoace.

POLIDORO: Prea bine. *(Scoate carnețelul.)*

CONTELE: Carnetul acela mă scoate din fire! *(Celui care taie.)* Așteaptă-mă, vin imediat.

FABIO: Nu mă mișc de-aici.

POLIDORO *(scriind în carnet)*: Cu totul țechini o sută. *(Contelui.)* Binevoiți a vă depune semnătura.

CONTELE *(iscălind)*: Prea bine.

POLIDORO *(dînd banii contelui)*: Iată douăzeci de țechini.

CONTELE: Îți rămîn foarte obligat. Așa se îmbogățesc intendenții de război! *(Celui care taie.)* Iată-mă, taie!

ASPASIA *(lui Polidoro, care vrea să plece)*: Preasupusa dumitale fiică, tată...

POLIDORO: Oh, fata mea, ce faci aici?

ASPASIA: Un pic de conversație.

POLIDORO: Prea bine. *(Pleacă.)*

ASPASIA *(lui Ferdinando)*: Tatăl meu e cel mai bun om din lume.

FERDINANDO: Dacă i-aș cere ceva, aș vrea să-mi răspundă: prea bine!

ASPASIA: Pricep, pricep ce vrei să-i ceri, dar, înainte de-a-ți răspunde el, ar trebui să-ți răspund eu.

FERDINANDO: Și dumneata ce-ai răspunde?

---

[1] Armă grea de foc întrebuințată pînă în veacul al XIX-lea (n.r.).

ASPASIA: Dacă te duci sub gloanţe, foarte rău.
FERDINANDO: Şi dacă mă-ntorc teafăr?
ASPASIA: Foarte bine.
FERDINANDO: Bravo, aşa-mi place! În sănătatea dumitale! *(Bea.)*
ASPASIA *(unui servitor)*: Mai adu o sticlă.
FLORIDA *(lui Faustino)*: Donna Aspasia se distrează de minune...
FAUSTINO: Casa unui intendent de război e cornul abundenţei. Aurul ce se cheltuieşte cu armata nu se pierde sub pămînt, se prelinge în mîinile cîtorva particulari, iar intendenţii au partea cea mai mare.
CONTELE: Nu mi-au rămas decît trei ţechini. Meargă şi ăştia tot pe şeptar!
FLORIDA *(lui Faustino)*: Auzi? Dacă-i pierde şi pe ăştia, mi-e teamă c-o să facă o scenă groaznică.
FAUSTINO: Nu-ţi fie teamă! Sîntem mulţi, nu va îndrăzni să întreacă măsura.
CONTELE: Ah, şeptar îndrăcit! Ah, şeptar blestemat! Dă-mi cărţile! *(Rupîndu-le.)* Dracu să-l ia pe cine le-a născocit! Dracu să-l ia pe cine le-a tipărit! Dracu să-l ia pe cine-a cîştigat! Dracu să mă ia şi pe mine, care-am pierdut!
ASPASIA: Acum va face cine ştie ce măgărie!
CONTELE: Ei, nu contează. Am făcut-o? Am făcut-o! Nici nu mai vreau să mă gîndesc. Să fim veseli! Daţi-mi nişte vin de Burgundia! Trăiască războiul, trăiască amorul, trăiască vinul bun, trăiască femeile frumoase! Trăiască prietenii buni! Trăiască şi blestematul acela de locotenent care m-a ruinat!
FABIO: Pe soartă să te superi, prietene.
CONTELE: Da, ai dreptate. Vino-ncoa să te-mbrăţişez şi să te sărut, eşti un om cumsecade, iar eu un dobitoc! Acum, că nu mai am bani să joc, vreau să iubesc. E şi pentru mine vreun loc lîngă aceste doamne?

FLORIDA: Ei hai, domnule locotenent, gîndește-te că tovarășii dumitale asaltează castelul, care se apără, iar dumneata va trebui să le iei în curînd locul.

CONTELE: Ce-mi pasă mie de toate gîndurile astea negre? Trebuie să luptăm? Luptăm. Mergem să luăm meterezele cu asalt? Să escaladăm zidurile? Sînt gata. Dar, cît sînt aici, nu-mi bat capul, vreau să petrec. Vreau să fac dragoste cu dumneata.

FLORIDA: Mă uimești! Față de mine să nu-ți iei o asemenea libertate!

CONTELE: Ei haide, ce vrei să faci cu băiețașul ăsta? Eu, eu te voi învăța ce-i viața...

FAUSTINO: Conte, fii respectuos cu această doamnă.

CONTELE: Eu sînt respectuos, dar dacă întreține o conversație cu dumneata, poate și trebuie s-o întrețină și cu mine. *(Se așază lîngă Florida.)*

FLORIDA *(ridicîndu-se)*: Asta-i neobrăzare!

CONTELE *(ridicîndu-se)*: Nu face să mi se-nfierbînte sîngele!

FAUSTINO: Dacă ți se-nfierbîntă sîngele, am să-ți înțep chiar eu vîna ca să ți-l domolesc!

CONTELE: Iar eu am să te-nvăț cum se mînuiește spada!

ASPASIA: Ei, domnilor, în casa intendentului?

CONTELE: Da, în casa intendentului! Aici e locul unde se jupoaie ofițerii, unde se suge sîngele soldaților! Și, pentru douăzeci de țechini, onoratul dumitale tată ne poate îngădui să facem un duel!

FERDINANDO: Nu, dragă prietene, gîndește-te la locul și momentul în care ne aflăm. Vai de dumneata dacă ajunge la urechile generalului un asemenea lucru tocmai în clipa cînd trebuie să fim gata la ordinele sale! Nu-i ăsta momentul potrivit...

CONTELE: Da, e adevărat. *(Lui Faustino.)* Ne vom bate după luptă.

FAUSTINO *(contelui)*: Cînd vei dori.

FLORIDA: O, cerule! Atît de mic preţ puneţi pe viaţă? Vă expuneţi primejdiei numai pentru atîta lucru? Acum nu mă mai mir că petreceţi în veselie şi joc orele dinaintea faptelor de vitejie. Credeam că setea de glorie vă face voioşi şi nerăbdători să dobîndiţi triumful sub comanda unui general, judecător şi spectator al curajului vostru. Credeam că alergaţi cu eroică nepăsare spre o victorie strălucită sau spre o moarte glorioasă; dar acum că vă văd expunîndu-vă dintr-o pricină atît de meschină unei morţi înjositoare, mă faceţi să cred că mai mult fanatismul, decît judecata, vă e stăpîn şi sfetnic. Obiceiul de-a glumi cu moartea vă face să nu vă mai temeţi de numele ei şi vă expuneţi loviturilor nu din vitejie, ci din obişnuinţă. Dacă aţi iubi cu adevărat gloria, ar trebui să preţuiţi mai mult viaţa, tocmai pentru a dobîndi această glorie, şi să preferaţi datoria de buni soldaţi deşertăciunii unui curaj necugetat. *(Pleacă.)*

CONTELE: Trăiască preaînvăţata noastră! Să-i facem un cîntec pentru frumoasa lecţie ce ne-a dat.

FAUSTINO: Donna Florida a vorbit cu judecată.

SCENA 3

DON CIRILLO şi cei de mai înainte

CIRILLO *(săltînd vesel)*: Bucuraţi-vă, camarazi, bucuraţi-vă! Am făcut o breşă de trei picioare şi jumătate.

CONTELE: De unde ştii cînd abia acum se crapă de ziuă?

CIRILLO: E ziuă! E ziuă! *(Sărind.)* Pe cîmp se vede limpede. Am fost printre baterii. Am amplasat eu însumi două tunuri şi am făcut una cu pă-

mîntul o piesă de artilerie de-a dușmanului. O, ce lovitură splendidă, ce splendidă lovitură!

ASPASIA: Și nu ți-e teamă c-o salvă ți-ar putea reteza și celălalt picior?

CIRILLO: Ce-mi pasă mie de picior? Pentru plăcerea de-a nimeri o salvă de tun în plin aș da și zece picioare dacă le-aș avea. Dar ce se-ntîmplă aici, nu se joacă?

FERDINANDO: Am jucat pînă acum.

CONTELE: Iar eu am pierdut pînă și cămașa.

CIRILLO: Și don Ferdinando?

CONTELE: A băut.

CIRILLO: Bine! Și don Faustino?

CONTELE: A făcut curte.

CIRILLO: Și mai bine! Așa-mi place, să vă petreceți timpul cu lucruri vesele, desfătătoare. Prieteni, peste o oră sau două, cel mult, vă vine rîndul să preluați bateriile. Dușmanii se apără cu deznădejde. Au atacat ca niște diavoli. Noi i-am respins, dar ne-a costat treizeci de oameni. Grozav foc au mai deschis asediații! N-am văzut niciodată un asemenea foc! O să-l vedeți, o să-l simțiți și voi. Dar, pînă vine ceasul, să petrecem, să fim veseli!

CONTELE: Da, să fim veseli, să bem!

FERDINANDO: Să bem deci!

CIRILLO: Să bem!

FAUSTINO: Să bem și să ne veselim!

FERDINANDO *(Aspasiei)*: Cu voia stăpînei acestei case.

ASPASIA: Poftiți, vă rog. *(Aparte.)* Nu știu cum fac. E de necrezut această veselie cu o oră înainte de a se expune gloanțelor de archebuză[1]!

CIRILLO: Și trăiască suveranul nostru!

TOȚI: Trăiască! *(Beau.)*

---

[1] Veche armă de foc, purtată pe umeri, mai ușoară decît muscheta (n.r.).

FERDINANDO: Şi trăiască generalul nostru!
TOŢI: Trăiască! *(Beau.)*
FAUSTINO: Şi trăiască cei care apără acum bateriile!
TOŢI: Trăiască! *(Beau.)*
CONTELE: Şi să trăim şi noi, care ne vom bate cu duşmanul!
CIRILLO: Trăiască cel dintîi care va trece prin breşă!
CONTELE: Cel dintîi vreau să fiu eu!
FERDINANDO: Mie mi se cuvine asta, nu dumitale. Regimentul meu e mai vechi decît al dumitale.
CONTELE: Voi ieşi cu voluntarii şi-mi voi face vad peste tranşee.
FERDINANDO: N-o să mă las întrecut de dumneata!
CIRILLO: Bravo, trăiască vitejia voastră şi curajul vostru! Deocamdată, să ne desfătăm. Iată o vioară! *(Găseşte o vioară pe o măsuţă.)*
FERDINANDO *(Aspasiei)*: Domnişoară, să dansăm!
ASPASIA: Fie, să dansăm!
CONTELE: Dansaţi, iar noi o să bem.

(Cirillo se aşază, lasă să-i cadă cîrjile şi cîntă un menuet; Ferdinando şi Aspasia dansează.)

SCENA 4

DON FABIO şi cei de mai înainte

FABIO: Prieteni, generalul a convocat un consiliu de război. S-au şi adunat în cortul lui toţi ofiţerii de stat-major, şi ordonă ca toţi ceilalţi ofiţeri să stea în alarmă.
FERDINANDO: Ştii despre ce se va vorbi în consiliu?
FABIO: E vorba să se hotărască asaltul general al poziţiei duşmane. *(Se aude toba.)* Să mergem! *(Pleacă.)*
CONTELE: La asalt, la asalt! *(Aleargă, sărind.)*
CIRILLO: La asalt, la asalt! *(Ţopăie cu scaunul.)*

FERDINANDO: La încercarea vitejiei noastre! *(Pleacă.)*
FAUSTINO: La glorie! *(Pleacă.)*
CIRILLO *(Aspasiei)*: Dă-mi, te rog, cîrjile.
ASPASIA: Ei, hai, don Cirillo, dumneata ești scutit de asemenea trudă. Odihnește-te, ai nevoie.
CIRILLO *(cu ciudă)*: Dă-mi cîrjile!
ASPASIA: Nu vreau să-ți dau nimic! *(Pleacă.)*
CIRILLO: Blestemata! Da, vreau să alerg în focul bătăliei, sub canonade, spre marile încercări! *(Țopăie cu scaunul, apoi pleacă.)*

SCENA 5

Altă încăpere, în aceeași casă

POLIDORO, singur

POLIDORO: Hm! Mare și frumos lucru e războiul! Eu o să-l proslăvesc întotdeauna și nu-i nici o primejdie să-mi iasă din piept vreo rugăciune pentru pace. Ar spune, cine m-ar auzi: tu înalți rugi pentru meseria ta ca nevasta călăului aceluia care ruga cerul să-i dea de lucru bărbatului ei. Ei bine, cine-i acela, pe lumea asta, care să nu dorească, înainte de toate, propriul lui folos? Certurile dau de mîncare avocaților, bolile, medicilor; și unde e medicul sau avocatul care-ar dori ca toți oamenii să fie sănătoși și toate familiile să trăiască în pace? Dacă n-ar fi războaie, n-ar fi nici intendenți de război; și cine e omul care, putînd să pună deoparte o sută de mii de scuzi în patru sau cinci ani de război, ar vrea, din milă pentru aproapele, să fie pace? Țipă împotriva războiului cei care-și văd pustiite cîmpurile, nu cei care, pentru înzestrarea armatei, își vînd grîul și vinul la preț ridicat. Se plîng de război negustorii care păgubesc prin întreruperea comerțului, nu cei care preîntîmpină

nevoile trupelor şi cîştigă, de pe urma proviziilor sau a banilor, douăzeci sau treizeci la sută. Varsă lacrimi din pricina războiului familiile care, din nefericire, îşi pierd tatăl, fiul sau vreo rubedenie, nu acelea care-i văd întorcîndu-se acasă plini de glorie şi încărcaţi de prăzi. Se plîng de război cîteodată soldaţii, şi chiar ofiţerii, dintre cei lipsiţi şi nevoiaşi, dar nu se plînge un intendent ca mine, care înoată în belşug, care profită din vînzări şi provizii şi care, măcinînd la moara creierului său, face să-i curgă în buzunare aurul şi argintul unei armate întregi.

SCENA 6

ORSOLINA şi POLIDORO

ORSOLINA: Sluga dumitale, domnule intendent...

POLIDORO: Oh, drăgălaşă Orsolina, ce faci aici la ora asta?

ORSOLINA: Vin să dau socoteala cîştigului de azi-noapte.

POLIDORO: Prea bine!

ORSOLINA: Iată lista lucrurilor vîndute: şaizeci de butelii de vin de Chianti; treizeci de sticle de Burgundia; şaisprezece clondire de licoare; douăzeci şi două de livre de rachiu tare; patruzeci de livre de tutun şi o cutie cu pipe.

POLIDORO: Foarte bine.

ORSOLINA: Am adus înapoi capitalul pe care mi l-ai împrumutat cu atîta mărinimie; cît despre cîştig mă las în seama bunăvoinţei dumitale.

POLIDORO: Dumneata cît ai cîştigat?

ORSOLINA: Sînt o femeie cinstită, aşa c-o să-ţi spun adevărul. La vin am cîştigat dublu, la licori o treime şi la celelalte lucruri două treimi.

POLIDORO: Prea bine. Nu cumva ești dintr-acelea care cîrtesc împotriva războiului?

ORSOLINA: Vai, eu una nu spun decît lucruri bune despre el. Eram o sărmană spălătoreasă. Am venit în tabără, cu bărbatu-meu, să fiu vivandieră. Am rămas văduvă, dumneata m-ai ajutat, și, cu vrednicia mea și cu sprijinul dumitale, trag nădejde ca, o dată întoarsă acasă, să pot trăi ca o cucoană.

POLIDORO: Prea bine!

ORSOLINA: Vrei să socotești banii pe care ți i-am adus?

POLIDORO: Nu, lumina mea, ține-i, îngrijește-i, fă-i să sporească. Mai vrei vin? O să-ți dau. Mai vrei altă marfă? O să te aprovizionez. Cîștigă! Îmbogățește-te! Îmi placi! Mi-ești dragă! Iubesc persoanele de duh, cinstesc pe cine știe să facă din puțin mult. Și eu am făcut la fel, iar după terminarea războiului, dacă-mi pun în gînd, mă însor... Ajunge, mi-ești dragă, crede-mă!

ORSOLINA: Vai, domnule, îți închipui că o sărmană spălătoreasă o să tragă nădejdea de-a se schimba în intendentă?

POLIDORO: Ce spălătoreasă?! Acuma ești negustoreasă! Banii fac să se uite trecutul. Ascultă, ce crezi c-am fost eu înainte de-a fi intendent? Ți-o mărturisesc în taină, între patru ochi, ca să-ți dau curaj și nădejde, ca să-ți înlătur orice șovăială legată de starea dumitale din trecut. Eram un biet toboșar. Am trecut apoi ca ajutor la un vivandier. M-am ales cu zece scuzi, am cumpărat un măgar și am făcut negoț printre soldați. Pe urmă am făcut cărăușie cu catîri, iar de-acolo am trecut ca magazioner de grîne. M-am ocupat apoi de cuptoarele de pîine, de unde m-am săltat la aprovizionare. Cîștigul a mers bine, m-am purtat cu luare-aminte, făcîndu-mă iubit de generali. Am știut să cheltuiesc cu judecată, am dat

plocoane la timp şi, în sfîrşit, am ajuns la gradul de intendent de război. Ei, ce zici?!

ORSOLINA: Zic şi eu ca dumneata: prea bine!

POLIDORO: Cea mai frumoasă nuntă de pe lumea asta e cînd banul se-nsoară cu banul!

ORSOLINA: Dar eu n-am averi.

POLIDORO: Dacă nu le ai, le poţi face. Cinstesc mai mult o femeie care se pricepe să cîştige într-o zi o jumătate de liră, decît pe cea care se-ntoarce cu un venit de un scud pe zi. Veniturile-s supuse nenorocirilor. Munca productivă o poţi apăra în orice clipă. Nu zic bine?

ORSOLINA: Dumneata le zici pe măsura dumitale. Pe viitor voi căuta să sporesc cîştigul. Voi face aşa ca banii pe care mi-i laşi să rodească bine. Voi înjgheba în prăvălioara mea vreo două-trei mese pentru jocul de cărţi: voi fi părtaşă la veniturile băncilor şi voi cîştiga şi la cărţi, şi la joc. Voi cumpăra casete şi ceasuri de la jucători. Voi da cu împrumut cîte o sumă fără risc, dar cu nădejdea de-a profita. Astea toate sînt treburi care, într-o armată, duc la îmbogăţirea grabnică, nu-i adevărat?

POLIDORO: Prea bine!

ORSOLINA: Şi-ţi voi da socoteală de tot ce fac.

POLIDORO: Prea bine.

ORSOLINA: Şi cînd războiul se va sfîrşi...

POLIDORO: Văd acolo doi sergenţi care aşteaptă. Orsolina mea, la revedere. *(Dă să plece.)*

ORSOLINA: Nu mă uita!

POLIDORO: N-ai nici o grijă. *(Ca mai sus.)*

ORSOLINA: Crede-mă, şi eu ţin la dumneata.

POLIDORO: Prea bine. *(Ca mai sus.)*

ORSOLINA: Şi vei fi mulţumit de mine.

POLIDORO: Prea bine. *(Pleacă.)*

SCENA 7

ORSOLINA, apoi ASPASIA

ORSOLINA: Asta, ca să spun adevărul, ar fi pentru mine un noroc orb: să devin dintr-o dată cucoană mare! Cine știe? Cred că sînt pe calea cea bună. Oh, binecuvîntat fie războiul! Numai în timp de război poate face norocul asemenea salturi. Dar uite-o pe fiica intendentului... Ar fi nimerit să-i cîștig inima, ca să nu am un dușman în casă.

ASPASIA: Ce faci aici? Ce dorești? Pe cine cauți?

ORSOLINA: Pe dumneavoastră vă căutam, onorată doamnă.

ASPASIA: Da, buna mea copilă, cu ce-ți pot fi de folos?

ORSOLINA: Am nevoie de protecția dumneavoastră.

ASPASIA: Vorbește.

ORSOLINA: După cum știți, țin o mică prăvălioară. Cîștig binișor și de aceea sînt pizmuită, sînt prigonită! E adevărat că înălțimea-sa domnul intendent s-a arătat binevoitor cu mine, dar aș dori și ocrotirea domniei-voastre.

ASPASIA: Sărăcuța! Ce vinzi în prăvălia dumitale?

ORSOLINA: Cîte puțin din toate. Vinurile, rachiul și licorile sînt cele mai mari capitaluri ale mele, dar am și mărunțișuri care plac femeilor. Priviți cît de frumoasă e cutiuța asta!

ASPASIA: Frumoasă! Da, chiar frumoasă!

ORSOLINA: E din Anglia.

ASPASIA: Se vede. Îmi place nespus de mult.

ORSOLINA: Domnia-voastră aveți mult gust.

ASPASIA: N-am mai văzut o cutiuță care să mă încînte ca asta.

ORSOLINA *(aparte)*: Am înțeles, a îndrăgit-o, dar vreau s-o joc puțin.

ASPASIA *(aparte)*: Dacă-mi dorește protecția, trebuie să mi-o dea.

ORSOLINA *(deschizînd-o)*: Vedeţi cîte lucruri frumoase sînt înăuntru?

ASPASIA: E, într-adevăr, minunată! Cît costă?

ORSOLINA: Pentru cine-o vrea preţuieşte şase ţechini.

ASPASIA: Şase ţechini! Nu ţi-e ruşine să ceri şase ţechini pe cutia asta? E frumoasă, aş fi cumpărat-o, dar nu face cît ceri. Acum înţeleg de ce ţi-e frică. Vinzi marfa la preţ dublu şi-ai vrea ca eu să protejez o cămătărească? Eu însămi te voi spune tatălui meu, voi face să ţi se-nchidă prăvălia şi să fii alungată din tabără. Marfa trebuie vîndută la preţul cuvenit. Doresc dreptatea şi nu voi proteja înşelăciunea!

ORSOLINA: Iertare, înaltă doamnă! Am spus că, pentru cine vrea s-o cumpere, face şase ţechini, dar nici nu mi-a trecut prin cap c-aţi vrea s-o cumpăraţi! Dacă domnia-voastră o cereţi, poftiţi, luaţi-o.

ASPASIA: Şi la ce preţ?

ORSOLINA: Îmi ajunge protecţia dumneavoastră.

ASPASIA: A, asta...

ORSOLINA: Ascultaţi-mă, doamnă. Vă vorbesc deschis. O vînd cu şase ţechini, dar mă costă mult mai puţin. Binevoiţi a o primi în dar şi lăsaţi în seama mea să mă despăgubesc de la alţii.

ASPASIA: Sărmană femeie! Unii plătesc, şi alţii nu. Cîţi vor fi venind să ia marfă, făgăduind să plătească, şi pe urmă te-nşală! Ai dreptate să schimbi preţul la ceilalţi.

ORSOLINA: Şi eu îmi ziceam la fel. De aceea mă pun sub înalta ocrotire a domniei-voastre.

ASPASIA: Da, draga mea, nu te-ndoi, voi fi mereu alături de dumneata.

ORSOLINA: Vorbiţi-i de mine şi onoratului dumneavoastră tată.

ASPASIA: Am s-o fac din toată inima. Ei, şi dacă-ţi mai soseşte ceva frumos, arată-mi şi mie!

ORSOLINA: Veţi fi servită! *(Aparte.)* Sînt o femeie foarte mărinimoasă! *(Pleacă.)*

SCENA 8

ASPASIA, apoi FLORIDA

ASPASIA: Cînd pot, îmi place să fac bine. Această sărmană femeie se zbate și ea cît o ajută puterile și se vede, sărăcuța, că are inimă bună.

FLORIDA: Ah, donna Aspasia, ajută-mă, fie-ți milă...

ASPASIA: Ce ai, donna Florida, de te văd atît de frămîntată?!

FLORIDA: Nu știi că chiar acum se ține consiliul de război?

ASPASIA: Ce-mi pasă mie de consiliul de război? În armată se țin mereu consilii, dar eu n-am nici măcar curiozitatea să-ntreb despre ce e vorba.

FLORIDA: Ah, acum e vorba de clipa hotărîtoare pentru patria mea și poate și pentru viața sărmanului meu părinte.

ASPASIA: Ți-ar plăcea ca fortăreața să se apere, ca ai noștri să piardă și să fie tăiați în bucăți?

FLORIDA: Nu, n-am un suflet așa de crud. Aș dori pacea, nu omorul atîtor oameni.

ASPASIA: Sărăcuța! Ți-e inima împărțită. Jumătate e aici, și jumătate în fortăreață.

FLORIDA: Dumneata îmi reproșezi iubirea mea pentru don Faustino. E adevărat, îl iubesc pe acest tînăr cavaler. Uniforma dușmană pe care o poartă ar trebui să mă facă a-l urî, dar minunatele sale calități m-au cîștigat în ciuda oricărei încercări de-a mă apăra. Din fericire pentru mine, părintele dumitale — intendentul de război — instalîndu-și cartierul în casa mea, mi-a făcut închisoarea mai puțin aspră prin plăcuta dumitale tovărășie. Prin dumneata l-am cunoscut pe don Faustino! Frumoșii săi ochi, dulcile sale cuvinte, înțelegerea arătată nefericirii mele timp de zece zile m-au făcut să-l iubesc. Mă amăgea, crudul, nu știu dacă pentru a-și bate joc de mine, sau pentru a mă con-

sola, că pacea va curma în curînd firul temerilor mele și că, revăzîndu-mi tatăl liber, voi putea avea un prieten al patriei mele în persoana celui mai duios iubit. Dar, vai, Doamne! Totul s-a-ntîmplat dimpotrivă! Războiul e mai dîrz ca oricînd, fortăreața e bătută de tunuri, spărtura a fost făcută, și se spune că fortăreața va fi luată cu asalt. Tremur la gîndul primejdiei ce-mi amenință tatăl, tremur, îți mărturisesc, pentru iubitul meu, iar inima mi-e sfîșiată de două iubiri, încearcă înăuntrul ei aspra ciocnire a celor două oști dușmane! Și oricare-ar birui, oricare-ar pierde, mă îngrozește tot atît de mult înfrîngerea, cît și victoria.

ASPASIA: Te compătimesc cu adevărat! Nu ești obișnuită cu armata, și de aceea cazi repede pradă spaimei sau îngrijorării. Eu, care m-am deprins de cîtva timp cu războiul, mi-am împietrit inima, așa că nu mai încerc nici un fel de simțămînt. Au murit, poate, peste o sută de ofițeri care se stingeau de dorul meu. La început îmi părea rău de pieirea oricăruia. Acum, însă, cînd aud că mi se spune: cutare a fost ucis, mă impresionează tot atît de puțin ca și cînd mi s-ar spune că a pierdut la joc. De fapt, războiul nu-i altceva decît un joc al soartei. Lăsînd la o parte ordinele comandanților și îndrăzneala subalternilor, în război moartea e o întîmplare. Canonadele, salvele de archebuză merg orbește: lovesc pe cine se nimerește. Poate rămîne în viață cel mai laș și poate muri cel mai viteaz. De aceea, cînd stau de vorbă cu ofițerii, mi se pare că vorbesc cu niște umbre. Și fără să-ndrăgesc pe vreunul, mă port deopotrivă cu toți, îi las să meargă la lupta fără să sufăr. Mă bucur pentru cei care se-ntorc, îi uit pe cei care-au pierit; glumesc cu viii și nu-i jelesc pe cei duși.

FLORIDA: Ferice de dumneata care, deprinsă cu greul și ajutată și de o fire norocoasă, poți trata cu

indiferență lucrurile cele mai triste și mai grave. Nu știu, însă, cum ai putea înlătura durerea dacă l-ai vedea pe tatăl dumitale în primejdie!...

ASPASIA: La drept vorbind, nu m-am aflat niciodată în asemenea împrejurare, căci noi ne bucurăm în timp de război de toate înlesnirile și nu ne primejduim pielea. Dar dacă tatăl meu ar fi soldat și ar muri în bătălie, m-ar durea mult mai puțin decît dacă ar muri de boală în patul lui. La urma urmei, murim o singură dată și cred că chinurile unui bolnav sînt mai dureroase decît neplăcerile unui soldat... Mai multă părere de rău îți stîrnește cel ce moare puțin cîte puțin, decît să afli din auzite că a murit.

FLORIDA: Se cunoaște că discuțiile cu militarii te-au învățat să gîndești astfel. N-ai vorbi așa dacă n-ai fi însoțit armata. Și e adevărat, foarte adevărat, că educația ajută mult la formarea minții și a inimii. Și eu sînt fiica unui căpitan viteaz. Don Egidio, tatăl meu, a fost mezinul familiei sale și a intrat în armată. După ce i-a murit fratele și a rămas singur, a fost nevoit să se căsătorească, dar n-a renunțat totuși la meseria armelor. Eu am fost singurul rod al căsătoriei sale, și pînă la vîrsta asta am fost crescută într-o mănăstire. După cotropirea ținutului de către armata voastră, tatăl meu, numit castelan al fortăreței, s-a gîndit să mă ferească de primejdia unui asediu și, în timp ce se făceau pregătiri ca să fiu dusă undeva departe, a sosit pe neașteptate avangarda armatei voastre. Tata mă părăsi pe dată, spunîndu-mi adio la plecare, și alergă întru apărarea fortăreței ce fusese încredințată vitejiei sale. Vezi, așadar, că tot ce-i în legătură cu războiul mi se pare nou, și ceea ce-mi apasă sufletul mai mult ca orice e primejdia ce-l amenință pe tata... Văzînd-o apropiindu-se, tremur pe bună dreptate și n-am cutezanța cu care te lauzi dumneata și nici n-o pot avea; dar, îngă-

duie-mi să ți-o spun, o fiică nici nu poate să aibă asemenea cutezanță pentru că, în fața eroicei dumitale nepăsări, firea se cutremură, iubirea se-nteţeşte, sîngele curge mai repede, și datoria te îndeamnă să tremuri şi să ai păreri de rău.

ASPASIA: Aş vrea, totuşi, să-ţi abat cu vorbele mele sufletul de la tristețe. Dar văd că nu izbutesc... Ei, hai, donna Florida, slavă cerului, dacă nu te pot mîngîia eu, soseşte cel care va putea s-o facă mai bine decît mine...

FLORIDA: Cine?

ASPASIA: Don Faustino.

FLORIDA: De-ar vrea cerul să mă mîngîie cu o ştire bună! Oh, dacă don Faustino mi-ar aduce fericita veste a păcii!

SCENA 9

DON FAUSTINO şi cele de mai înainte

FAUSTINO: Iată-mă lîngă dumneata, adorata mea donna Florida!

FLORIDA: S-a terminat consiliul de război?

FAUSTINO: Da, s-a terminat.

ASPASIA: Împărtăşeşte-ne şi nouă vestea.

FAUSTINO: Da, iată hotărîrea întregului consiliu: vom da asaltul fortăreței, vom pătrunde prin breşă, şi, dacă garnizoana nu se predă, va fi luată prizonieră de război.

ASPASIA: Frumoasă veste pentru donna Florida!

FLORIDA: Ah, ingratule! Ah, crudule! Şi vii cu atîta nepăsare să-mi arunci în faţă o ştire atît de groaznică pentru sufletul meu?

FAUSTINO: Cum? Nu doreşti dumneata însăţi sfîrşitul acestei campanii? Cît timp durează asediul, nu te poţi amăgi. Să hotărască lupta directă şi de vitejia, şi de soarta armelor! Închipuieşte-ţi-l de cealaltă

parte pe tatăl dumitale la marginea meterezului spart, cu spada în mînă, însuflețind garnizoana să respingă pe asaltatori! Închipuiește-mă pe mine însumi în fruntea atacanților, cu spada în mîna dreaptă, cu o scară în stînga, coborînd în șanț, apoi sprijinind scara de ziduri, sărind peste ruinele fortăreței și, prin grindina de plumbi vrăjmași, ajungînd în fața apărătorilor și întîlnindu-mă cu castelanul...

FLORIDA: Ah, barbarule, adu-ți aminte, castelanul e tatăl meu...

FAUSTINO: Da, donna Florida, mi-e drag și respect părintele care a dat viață celui mai frumos idol al gîndurilor mele. Doresc să-l cunosc, doresc să-i sărut mîna, să m-arunc la picioarele lui și să-i cer fiica de mireasă! Dar cît sîntem încă în luptă, cît timp ne disputăm victoria, cît timp se-ncăpățînează întru apărarea fortăreței, îl socotesc dușman și vreau să-l supun... și aș face la fel dac-ar fi însuși tatăl meu! Ofițerul cinstit jură suveranului său o credință nețărmurită, se despoaie de orice alt simțămînt în fața gloriei și preferă oricărei alte fericiri din lume onoarea, virtutea și biruința.

ASPASIA *(Floridei)*: Auzi? Toată ziua cu discursurile astea în urechi și ai vrea să nu devin și eu cu tot dinadinsul o eroină?

FLORIDA: De ce te-nfățișezi unei nefericite vorbindu-i astfel despre tărie, credință și onoare? Îți face plăcere durerea mea? Vii anume să mă jignești?

FAUSTINO: Nu, draga mea, viu să-ți spun adio, un adio care poate fi ultimul pe care ți-l spun.

FLORIDA: Vai mie! Așadar te temi și dumneata că nu mă vei mai revedea niciodată?

ASPASIA: N-ai vrea să se teamă? Eu cred că da. Trebuie să meargă la asaltul unei fortărețe, și acum nu se mai întrebuințează coifuri, scuturi și pieptare de fier. Trebuie să meargă așa, sprinten cum

îl vezi, sub o furtună de împușcături, și să se cațăre pe ziduri; iar asupra lui vor cădea pietre, bucăți de fier și gloanțe, și dacă-l nimeresc, rămîi cu bine, domnule stegar! N-o să i se mai găsească nici oasele!

FLORIDA: Ah, taci, fie-ți milă! Îmi zugrăvești primejdia ce-l amenință în culori atît de negre și mai ai inima să și rîzi?

ASPASIA: Nu știi? Sînt deprinsă, e puterea educației!

FAUSTINO: Donna Florida, petrece-mă, cel puțin în aceste clipe din urmă, cu o privire îndurătoare...

FLORIDA: Pleacă, barbarule, pleacă, și, de-l întîlnești pe tata, uită că-i sînt fiică!

FAUSTINO: E scris în cer destinul armelor noastre. Putem fi biruitori, putem rămîne învinși. Mai ușor pot birui și înfrunta cu nepăsare soarta, decît disprețul cu care mă amenință ochii dumitale! Ah, donna Florida, iubește-mă, fie-ți milă de mine, păstrează acea bunătate cu care ai primit simțămintele mele! Jur — dacă voi trăi — să te iubesc mereu, să fiu în întregime al dumitale, să te fac — atît cît îmi va sta în puteri — fericită!

FLORIDA: Ah! Ce dulce încîntare pentru inima mea!

ASPASIA *(aparte)*: Ia te uită: cu moartea lîngă el și mai face pe îndrăgostitul!

FAUSTINO: Spune-mi o vorbă dulce care să mă mîngîie... Voi fi mai îndrăzneț în bătălie purtînd imaginea curată a dragostei dumitale, și momentul acesta, în care-ți vorbesc de iubire, te poate încredința de puritatea focului ce mă mistuie!

SCENA 10

CAPORALUL și cei de mai înainte

CAPORALUL: Repede, domnule stegar! Toți sînt gata de atac, și primul semnal a și fost dat!

FAUSTINO: Donna Florida, adio! Îngăduie-mi să-ți încredințez ceasul, tabachera, inelele, banii mei. Dacă trăiesc, fii stăpîna lor, dacă mor, dispune cum vrei de toate. Iubește-mă, dacă sînt demn de asta, și întîmple-se cu mine ce vor vrea cerurile! *(Pleacă, însoțit de Caporal.)*

FLORIDA *(Aspasiei)*: Vai mie, oprește-l!

ASPASIA: Zadarnic, nu se va opri. Tobele se pricep a-i face pe soldați să uite orice pe lumea asta.

FLORIDA: Și de ce-a lăsat aici aceste giuvaere?

ASPASIA: Dacă moare, să dispui de ele după plac.

FLORIDA: Ah, nu, niciodată nu voi suporta vederea acestor obiecte... atît de lugubre și funeste! Din nefericire, simt în suflet o nemărginită durere, așa că nu mai e nevoie și de altceva ca să mi-o deștepte. Sărmane don Faustino, nefericite tată al meu, vai mie, mai nenorocită decît toți! *(Pleacă.)*

ASPASIA: Dacă ea nu vrea odoarele, le voi lua eu. Le voi fi depozitară și, dacă moare stegarul, voi primi eu, în locul donnei Florida, beneficiul testamentului său militar.

ACTUL II

SCENA I

Cîmp

Diferiți soldați cu capre, cocoşi, găini, vin etc.

PRIMUL SOLDAT: Fiindcă asaltul fortăreței s-a amînat, m-am dus să dau asaltul unui coteț...

AL DOILEA SOLDAT: Eu am făcut prizonier un țap!

AL TREILEA SOLDAT: Iar eu am lăsat sînge unui butoi.

PRIMUL SOLDAT: Nu-i rău de loc că duşmanul a înălțat steagul alb!

AL DOILEA SOLDAT: Dacă nu capitula, am fi tăiat garnizoana în bucăți.

AL TREILEA SOLDAT: Pentru noi e mai bine aşa; cel puțin o să petrecem un pic cît ține armistițiul...

PRIMUL SOLDAT: Hai să tăiem lemne, să facem mîncare şi să ne ospătăm. *(Pleacă.)*

TOȚI: Bine zici, să mergem! *(Pleacă.)*

SCENA 2

ȚĂRANCA LISETTA, cu un paner plin de merinde, urmărită de doi soldați

LISETTA: Hai, dați-mi pace! Lăsați-mă să-mi văd de drum...

AL PATRULEA SOLDAT: Vino cu noi, că n-o să-ți pară rău.

LISETTA: Asta-i obrăznicie! Sînt o fată cinstită!

AL CINCILEA SOLDAT: Ce ai în coşul ăla?

LISETTA: Lăsaţi coşul!

AL PATRULEA SOLDAT: Dacă ai lucruri de vînzare, cumpărăm.

LISETTA: N-am nimic, nu vreau să vînd nimic.

AL CINCILEA SOLDAT: Crezi că nu-ţi plătim? Ăştia-s bani, vinde-ne ce ai.

LISETTA: Poftim: brînză, ouă, fructe.

AL PATRULEA SOLDAT: Cît ceri pe brînză?

LISETTA: O liră şi jumătate.

AL CINCILEA SOLDAT: Şi ouăle cu cît le dai?

LISETTA: Şase la o jumătate de liră.

AL PATRULEA SOLDAT: Pe brînza asta-ţi dau patru bănuţi.

LISETTA: Dă-mi brînza înapoi!

AL CINCILEA SOLDAT: Patru bănuţi pe brînza asta? Vrei s-o înşeli?

AL PATRULEA SOLDAT: Ce te-amesteci tu în treburile mele?

AL CINCILEA SOLDAT: M-amestec, pentru că eşti un pungaş!

AL PATRULEA SOLDAT: Eu, pungaş? Hei, matahalo! *(Duce mîna la baionetă.)*

AL CINCILEA SOLDAT: Hei, tîlharule! *(Duce mîna şi el la baionetă, prefăcîndu-se că se bat, apoi fug, luînd ouăle şi brînza.)*

LISETTA *(plîngînd)*: Aoleu, ouăle mele! Aoleu, brînza mea! Vai! Mi-au furat marfa! Ce-o să spună mama? Sărăcuţa de mine! Sărăcuţa de mine!

SCENA 3

CONTELE CLAUDIO, cu cîţiva soldaţi, şi LISETTA

CONTELE: Ce s-a-ntîmplat, fetiţo?

LISETTA *(plîngînd)*: Mi-au furat ouăle, mi-au furat brînza!

CONTELE: Și cine-au fost hoțomanii?
LISETTA: Doi soldați.
CONTELE: Și unde sînt?
LISETTA: Uite-i acolo, ăia doi care aleargă țopăind. S-au prefăcut că se bat, și-acum rîd că mi-au făcut bucata. *(Plîngînd.)* Ce-o să mă certe mama, săraca!
CONTELE *(soldaților)*: Repede, urmăriți-i și arestați-i! Generalul a publicat ordinul: pedeapsa cu moartea pentru cine va îndrăzni să fure, fie chiar un ac, în timpul armistițiului. *(Soldaților, care ies.)* Duceți-i la jude și vor fi pedepsiți după cum merită.
LISETTA *(plîngînd)*: Dar eu, sărmana, să rămîn fără ouă și fără brînză?
CONTELE: Hai, liniștește-te, cît face marfa furată?
LISETTA *(plîngînd)*: Două lire.
CONTELE: Și plîngi pentru două lire?
LISETTA: Plîng pentru că mama o să mă certe.
CONTELE: Ajunge! Ca să nu te certe mama, și ca să nu mai plîngi, uite două lire.
LISETTA: Sînt... cu adevărat... două lire?
CONTELE: Crezi că vreau să te-nșel?
LISETTA: Să spun drept, mi-e frică, nu mă prea încred...
CONTELE: Sînt ofițer, sînt gentilom!
LISETTA: Da, vă cred, dar vreau să-i număr.
CONTELE: Fă cum vrei. Ei, atîția sînt?
LISETTA: Și pentru spaima trasă nu vreți să-mi dați nimic?
CONTELE: Ei, asta-i altă socoteală! Nu ți-a mai rămas nimic de vînzare?
LISETTA: Mai sînt cîteva fructe.
CONTELE: Cît vrei pe ele?
LISETTA: O liră jumătate.
CONTELE: Bine, o să-ți dau o liră jumătate.
LISETTA: Poftim, luați-le!
CONTELE: Da, dar du-mi-le la cartierul meu.

LISETTA: Pofta-n cui!
CONTELE: Ce vrei să zici cu asta?
LISETTA: Nu mă duc eu la cartierul unui ofițer!
CONTELE: Și de ce nu?
LISETTA: N-aş vrea să mi se-ntîmple ce i s-a-ntîmplat mamei...
CONTELE: Și ce i s-a întîmplat?
LISETTA: Nu ştiu, şi nici nu vreau să mă gîndesc, dar de venit nu vin!
CONTELE: Dacă-i aşa, ține-ți fructele!
LISETTA: Vreau acea liră şi jumătate.
CONTELE: Nu-ți dau nimic.
LISETTA *(plîngînd)*: Priviți, oameni buni, ce frumoasă purtare! Îmi făgăduieşte o liră jumătate şi nu vrea să-mi dea nimic!
CONTELE *(aparte)*: Asta face pe sfînta, dar cred că-i șireată ca diavolul!
LISETTA: Mi-ai spus că-mi dai o liră jumătate pe fructele mele, le socotesc vîndute. Poftim, ia-le, nu-i nimic dacă nu vrei să le plătești! *(Zvîrle, plîngînd, coșul cu fructe pe jos.)*
CONTELE: Eu nu mă dau înapoi să-ți plătesc o liră jumătate, sau trei, sau cinci, sau cîte vrei, dar aş dori să fii mai bună.
LISETTA *(înseninîndu-se)*: Nu sînt rea.
CONTELE: Cum te cheamă?
LISETTA: Lisetta.
CONTELE: Mamă ai?
LISETTA: Da, domnule.
CONTELE: Tată?
LISETTA: Bietul de el! Tata a murit, din pricina războiului a murit. Atîta s-a trudit să taie lemne pentru voi, ofițerii, încît a murit, și-ar trebui să-mi dai ceva și pentru tata, c-a murit. *(Plînge.)*
CONTELE: Lasă, îți voi da tot ce vrei, dar fă bunătatea și termină cu plînsul!
LISETTA: Ce-mi dai să nu plîng?
CONTELE: Îți dau un scud.

LISETTA: Și dacă rîd?
CONTELE: Un țechin!
LISETTA *(rîzînd)*: Hai, dă-mi țechinașul!
CONTELE: Vino la cartier.
LISETTA: Poftim, să te mai încrezi în mincinoșii ăștia!
CONTELE *(apropiindu-se de ea)*: Lisetta!
LISETTA: Dă-mi pace!
CONTELE: Poftim un țechin strălucitor!
LISETTA: E pentru mine? *(Rîde.)*
CONTELE: Pentru tine.
LISETTA *(rîzînd)*: Mi-l dai?
CONTELE: Dacă vii la cartier.
LISETTA: Blestemat să fie cartierul ăla!

SCENA 4

DON CIRILLO, țopăind și cîntînd, și cei de mai înainte

CIRILLO *(cîntînd și țopăind)*:

Trăiască războiul, trăiască amorul!
Pînă-n nori bucuria-și ia zborul!
Sînt vesel eu, fii vesel și tu
Cînd mergem la luptă, ti-pa-tu!

Conte, mă bucur, bravo! Așa-mi place! Să nu pierdem vremea: ori luptăm, ori facem dragoste.
CONTELE: Don Cirillo, copila asta mă face să disper.
LISETTA: Și de ce, mă rog?
CONTELE: Pentru că acum plînge, acum rîde. Ar vrea să-i dau bani, dar fără să vină la cartier.
CIRILLO *(țopăind)*: Nu vrea să vină la cartier? Nu vrea să vină la cartier? Las' pe mine, o fac eu să vină!

LISETTA *(țopăind și cîntînd ca Cirillo)*: Ba nu, n-o să mă faci să vin la cartier! Ba nu, n-o să mă faci să vin la cartier!

CIRILLO *(amenințînd-o cu o cîrjă)*: Mă-ngîni, fîșneațo?

LISETTA *(plîngînd și lipindu-se de conte)*: Hai, lasă-mă-n pace!

CONTELE: Las-o, sărăcuța! N-o face să plîngă!

CIRILLO *(țopăind)*: N-o crede, o cunosc, e o răutate, un drac împielițat!

LISETTA *(imitîndu-l)*: Să te ia dracu!

CIRILLO: Acum, pe loc, pe Bacchus!

CONTELE *(Lisettei)*: Vino-ncoa, nu-l lua-n seamă!

LISETTA: Ah, ia spune, unde-ai pus țechinul?

CONTELE: În buzunar.

LISETTA *(plîngînd)*: Frumoasă mărinimie! Mi-l făgăduiește, și-apoi își bate joc de mine.

CONTELE: Nu mai plînge!

CIRILLO: N-o crede...

LISETTA *(arătînd că abia-și stăpînește plînsul)*: La urma urmei, sînt o fetiță... Fără mamă nu pot veni la cartierul dumitale. Dacă i-aș spune mamei că mi-ai dat un țechin, poate c-ar veni cu mine.

CIRILLO: Blestemată să fii! Auzi? Asta ne bagă-n cofă pe amîndoi. Tare-ar vrea să-ți pape țechinul!

LISETTA *(plîngînd tare)*: Schilodul ăsta mă scoate din fire!

CONTELE: Ei, haide, pentru un țechin nu vreau să supăr o fată așa de frumoasă. Ți-l dau, și pe urmă văd eu dac-o să mă tragi pe sfoară.

CIRILLO *(repezindu-se între Lisetta și conte)*: Să nu i-l dai!

LISETTA: Ce te-amesteci dumneata?

CONTELE: Lasă-mă s-arunc un țechin! *(Întinde mîna spre a i-l da Lisettei.)*

CIRILLO: Nu, domnule! *(Vrea să-l împiedice.)*

LISETTA: Dracu să te ia! *(Îi dă un ghiont lui Cirillo, îl aruncă la pămînt, ia țechinul și fuge.)*

SCENA 5

DON CIRILLO și CONTELE

CIRILLO: Ajutor! Săriți! *(Contelui, care-l ridică.)* Vai de capul meu! Praf m-a făcut!

CONTELE: Așa-ți trebuie!

CIRILLO: I-ai dat țechinul?

CONTELE: Sigur că i l-am dat.

CIRILLO: Da, ca să-mi faci în ciudă, dar n-ai nici cap, nici simț de prevedere, nici o purtare ca lumea.

CONTELE: Cu mine vorbești?

CIRILLO: Da, cu dumneata. M-am avut bine cu cele mai frumoase fete din lumea asta, dar n-am cheltuit niciodată un ban, și dumneata arunci țechinii-n vînt? Tîmpitule, neghiobule, găgăuță!

CONTELE: Don Cirillo, vorbește mai frumos!

CIRILLO: Și astăzi, olog cum mă vezi, sînt în stare să le fac pe toate femeile să se dea-n vînt după mine — bineînțeles pe cele pe care le vreau eu — și-ar fi o nimica toată să-ți dau o lecție. Blegule, lașule!

CONTELE: Ești nesocotit și impertinent!

CIRILLO *(țopăind)*: Eu, nesocotit? Eu, nesocotit?

CONTELE: Dumneata, și dacă n-ai fi în halul în care ești, te-aș învăța eu cum se vorbește!

CIRILLO: Nu mi-e frică de dumneata! Martor mi-e Bacchus, vreau să mă bat!

CONTELE: Nu mă bat c-un schilod!

CIRILLO: Dacă-s olog de picior, nu mi-e oloagă mîna, ne vom bate cu pistolul.

CONTELE: Bine, o să mai vorbim noi... *(Pleacă.)*

CIRILLO: Crede, poate, că mi-e frică de el? Am avut douăzeci și șapte de dueluri și sînt soldat de onoare. Don Cirillo, chiar fără un picior, va fi întotdeauna don Cirillo! *(Pleacă, cîntînd și țopăind.)* Trăiască războiul, trăiască amorul! etc.

SCENA 6

Cameră în casa intendentului

DONNA FLORIDA și DONNA ASPASIA

ASPASIA: Donna Florida, te felicit.

FLORIDA: Da, dragă prietenă, sînt foarte mulțumită. Cerul mi-a ascultat rugile. S-a sfîrșit, deocamdată, cu primejdia pentru tatăl meu, și nu mai simt în inimă crudul chin care-o sfîșia.

ASPASIA: Pricina mîngîierii stă oare numai în salvarea tatălui dumitale? Oare starea lui don Faustino nu te interesează de loc?

FLORIDA: Nu, căci îmi revine mereu în gînd semeția cu care era gata să fie părtaș la uciderea părintelui meu. M-a înduioșat întrucîtva cînd l-am văzut îndreptîndu-se spre pieire, dar acum, că e în afară de orice primejdie, mă gîndesc numai la cruzimea de a-și arăta în fața mea curajul, vitejia, sau mai degrabă fanatica lui sete de glorie.

ASPASIA: Dac-ai cunoaște lumea militarilor, n-ai vorbi așa! Ofițerii merg la luptă de parcă s-ar duce la petrecere, la nuntă, și lozinca lor e: ori o biruință frumoasă, ori o moarte frumoasă.

FLORIDA: Da, sînt convinsă, dar față de mine nu trebuia să se arate atît de nepăsător! Trebuia măcar să se prefacă...

ASPASIA: Don Faustino are sufletul deschis. Ar trebui, dimpotrivă, să-l stimezi și mai mult pentru sinceritatea lui hotărîtă.

FLORIDA: Dragostea pe care-o nutrești pentru armată te face avocata militarilor. Eu nu gîndesc la fel cu dumneata. Don Faustino are o înfățișare plăcută, dar închide în piept un suflet nemilos. L-am iubit fără să-l cunosc, iar acum mă-nspăimîntă gîndul că l-aș mai putea iubi! Mi-e teamă că sălbăticia cugetului îi va înăspri înseși simțămintele și, într-o bună zi, îmi va răsplăti fră-

gezimea iubirii cu purtări aspre și cu o militărească mîndrie.

ASPASIA: Văzîndu-l, s-ar putea să nu mai vorbești așa.

FLORIDA: Poate, dar nu cred.

ASPASIA: Eu sînt sigură că te iubește cu adevărat.

FLORIDA: Frumoasă dovadă de dragoste! Nici nu s-a gîndit măcar să vină să mă vadă!

ASPASIA: Ar trebui să știi mai întîi de toate dacă s-a putut elibera de îndatoririle sale.

FLORIDA: Ah, spune mai degrabă că nici nu-i pasă de mine!

ASPASIA: După cîte-mi dau seama, arzi de nerăbdare să-l vezi!

FLORIDA: Da, e adevărat! Sînt nerăbdătoare să știu dacă suferă, dacă-i pare rău că n-a dobîndit biruința dorită cu prețul lacrimilor, și poate și al vieții mele.

ASPASIA: Uite-l, uite-l, acum poți fi mulțumită! La revedere, donna Florida...

FLORIDA: Unde te duci?

ASPASIA: Am o treabă urgentă. Și, pe urmă, vreau să te las singură. N-aș dori ca, din pricină că sînt și eu de față, să fii nevoită să te porți așa cum ai plănuit. Pe curînd, și vreau să cred că-ți vei schimba gîndul! Oh, dragă prietenă, dragostea te-nvață lucruri minunate! *(Pleacă.)*

FLORIDA: Dragostea poate orice! Dar nu mă va putea convinge niciodată să iubesc pe cel care preferă primejdia liniștii, care a renunțat la alintările unei inimi iubitoare pentru barbara plăcere a unei victorii sîngeroase!

SCENA 7

DONNA FLORIDA și DON FAUSTINO

FAUSTINO: Ah, donna Florida, iată-mă înaintea dumitale, iată-mă plin de voioșie și de bucurie că te

revăd însenimată și fericită. Cerul mi-a ascultat rugăciunea! Ai scăpat de spaimă, nu te voi mai vedea mohorîtă și plînsă. Liber va fi și tatăl dumitale! Încetarea focului e sigură, pacea-i aproape, cîntecul lugubru se preschimbă în vesele armonii! Spadele atîrnă trîndave la șold! Au încetat primejdiile, hărțuielile, măcelul! Răsuflă ușurată, draga mea, cu dulcea nădejde că-l vei îmbrățișa în curînd pe viteazul erou care e tatăl dumitale! Și dacă mai ai o singură scînteie de iubire pentru mine, mîngîie-te că mă vezi viu și teafăr, nemaifiind nevoie să lupt; că nu-ți mai sînt inamic, ci servitor supus, și, îngăduie-mi s-o spun, credinciosul, înflăcăratul dumitale iubit! *(Tot timpul cu veselie.)*

FLORIDA: Această neașteptată veselie mă surprinde, mă zăpăcește!

FAUSTINO: Cum?! Așa înțelegi să răspunzi sincerei bucurii a inimii mele? Fericirea clipei acesteia nu are puterea să-nsenineze sufletul dumitale mîhnit?

FLORIDA: Don Faustino, iartă-mă, nu te-nțeleg!

FAUSTINO: Și de ce e atît de greu să mă-nțelegi?

FLORIDA: Nu ești dumneata acela care, nu demult, însuflețit și vesel, erai gata de luptă, gata să iei fortăreața cu asalt și să-l înfrunți pe însuși tatăl meu?

FAUSTINO: Da, chiar eu sînt acela.

FLORIDA: Și acum mai poți arăta aceeași însuflețire și veselie într-o împrejurare cu totul contrară? Cum îți poate fi dragă pacea cînd erai dornic de bătălie? Și cum de-ți face plăcere să fii prieten cu cei pe care, cu puțin înainte, îi voiai pierduți, exterminați, morți?

FAUSTINO: Dac-aș fi mai mult filozóf și mai puțin soldat, ți-aș putea dovedi cum în aceeași inimă, din motive cu totul potrivnice, o anume veselie poate urma după o veselie de alt soi. Totuși,

cîteva principii de filozofie naturală sînt bunuri ale tuturor. De aceea, îngăduie-mi să-ți spun că plăcerile și neplăcerile sînt concepute de noi după dispoziția sufletească, iar aceasta e uneori determinată de iubire, alteori de simțul datoriei, sau de necesitate. Așa se face că, lăsîndu-se călăuzit de iubire, omul concepe și dorește o formă de fericire, apoi, cugetînd la datorie, e însetat de alta, în timp ce uneori necesitatea singură dictează sufletului. Fiecare din aceste cauze determinante e în stare să pună cu totul stăpînire pe om și e mai bine să te lași în voia unei singure chemări decît să înduri lupta lăuntrică a unor patimi ce nu și-au găsit încă făgașul. Înțelegi acum de ce am fost atît de bucuros să-mi îndeplinesc datoria, de ce sînt atît de bucuros acum să-mi urmez imboldul ce mă leagă de dumneata? Și, iertîndu-mi exuberanța care mă ducea la glorie, primește bucuria care mă aduce la picioarele dumitale! *(Îngenunchează.)*

FLORIDA: Da, adorabil cavaler! Îți admir talentul, te felicit pentru vitejia dumitale și sînt fericită să-ți împărtășesc dragostea! Iartă-mă dacă m-am îndoit de sinceritatea simțămintelor dumitale delicate și lasă îndoiala pe seama minții mele celei scurte și a faptului că nu cunosc viața.

FAUSTINO: Dimpotrivă, îndoiala înțeleaptă a inimii dumitale îndreptățește grija ce mi-o porți și, departe de-a mă plînge, îți mulțumesc, draga mea, pentru vădita-ți bunătate.

FLORIDA: Pe cînd pot spera să-mi revăd părintele?

FAUSTINO: Asta n-o pot spune exact. Don Ferdinando a fost trimis de general ca să-i afle intențiile. Dacă va socoti că e nevoie să se predea, se vor propune condițiile capitulării, și în curînd vei fi mulțumită.

FLORIDA: Putem spera că s-a terminat războiul?

FAUSTINO: Da, desigur! Sînt temeiuri să credem că pacea nu-i departe!

FLORIDA: Să nu întîrzie clipa fericită pentru mine cînd mă voi arunca la picioarele iubitului meu părinte, cerîndu-i în dar îngăduința de-a te putea iubi!

FAUSTINO: Și, dacă nu ți-ar da-o, ai înceta să mă iubești?

FLORIDA: Știu cît ține la mine și mă bizui pe înțelegătoarea lui bunăvoință.

FAUSTINO: Dar dacă înverșunarea împotriva noastră, a celor din armata dușmană, l-ar îndemna să nu-ți dea consimțămîntul, ce-ai face într-o asemenea împrejurare?

FLORIDA: Aș muri de durere! Dar, luînd pildă chiar de la dumneata, aș așeza datoria înaintea dragostei și m-aș strădui să fiu pe placul tatălui meu cu aceeași nestrămutată voință cu care dumneata ai fi gata să-l ataci pe meterezele dușmane!

FAUSTINO: Da, donna Florida, văzîndu-te că nutrești asemenea sentimente, îmi placi mai mult ca oricînd. Prea josnică e patima care poate îndura să roșească! Adevărata mîngîiere a sufletelor alese e iubirea cinstită!

FLORIDA: Inima mea speră totuși să-l găsească pe tata dispus în a-i împlini dorurile...

FAUSTINO: Sufletul meu nu e mai puțin nerăbdător ca al dumitale, și înlăuntrul meu înalț rugi pentru fericirea noastră!

FLORIDA: Acum doresc mai mult ca oricînd să-l revăd pe tata!

FAUSTINO: Acum doresc mai mult ca oricînd pacea!

SCENA 8

DON POLIDORO și cei de mai înainte

POLIDORO: Domnule stegar, ai auzit vestea?

FAUSTINO: S-a încheiat pacea?

POLIDORO: Ce pace? Ce pace? Război, război! Aş vrea eu să trăiesc cît o ţine războiul ăsta!

FLORIDA: Dar ce veste ne aduci?

POLIDORO: Ştirea e asta: don Egidio, tatăl dumitale şi castelanul fortăreţei asediate, a înălţat steagul alb cu gînd de capitulare, dar pretinde toate onorurile militare posibile, vrea steaguri desfăşurate în sunetul tobelor, care acoperite[1] şi o sută de alte năzdrăvănii. Generalul nostru nu vrea să-i acorde nici una, şi nu rămîne altceva de făcut decît să se bombardeze fortăreaţa şi să se dea asaltul! *(Cu veselie.)* Va fi cucerită cît ai bate din palme şi va-ncepe jaful, va-ncepe jaful!

FLORIDA: Ah, don Faustino, mă vei părăsi din nou? Te vei întoarce la luptă? Te vei expune iar soartei de-a porni împotriva sărmanului meu părinte?

FAUSTINO: Donna Florida, nu ştiu ce să-ţi spun... Îmi cunoşti inima, îmi ştii simţămintele. Ai aprobat şi dumneata însăţi şi ai denumit virtute felul meu de-a gîndi! Îndură-se cerul ca onoarea să nu ceară jertfa iubirii mele!

FLORIDA: Iată-mă din nou azvîrlită la întunecatul sîn al nenorocirilor!

FAUSTINO: Nu te zbuciuma atît şi nu-ncerca să-mi slăbeşti dîrzenia!

POLIDORO: Domnule stegar!

FAUSTINO *(lui Polidoro, cu semeţie)*: Ce doreşti?

POLIDORO: Mă iartă! E adevărat că Marte şi Venera au fost prieteni, dar adu-ţi aminte că Marte a fost prins în cursă şi batjocorit.

FAUSTINO: Ce vrei să spui cu asta? Vorbeşte mai cuviincios despre mine, despre un ofiţer de onoare! Iubesc o domnişoară care merită să fie iubită şi sînt sigur că sentimentul meu nu poate fi luat în rîs, căci virtutea nu-mi părăseşte inima. Sînt

---

[1] În ceremoniile militare cu caracter festiv defilau şi care împodobite de paradă (n.r.).

cunoscut în armată. Mi-e recunoscută vitejia, mi-am dovedit curajul şi nu mi se poate imputa flacăra cinstită care stăruie în pieptul meu! Dumneata ai vorbit cu nesăbuinţă şi aş putea să te pedepsesc, dar respect clipa şi locul în care ne aflăm. Eu am venit să lupt pentru glorie, dumneata eşti aici din interes. Deosebirea dintre principiile şi felul nostru de-a fi face ca dumneata să nu-ţi cunoşti marginile datoriei şi ca eu să te cruţ de răsplata pe care o meriţi! Dar dacă vei mai îndrăzni să te amesteci în treburile mele, voi sparge zăgazurile îngăduinţei şi te voi face să te căieşti amar!

POLIDORO: Prea bine.

FAUSTINO: Donna Florida, îngăduie-mi să plec. Lasă-mă să mă-ncredinţez eu însumi de temeiul acestei veşti aduse de un glas suspect. Nu te lăsa pradă durerii! Nădăjduieşte, da, nădăjduieşte, ai încredere în îndurarea cerului şi fii sigură de iubirea mea! *(Pleacă.)*

FLORIDA: Speranţe amăgitoare! Funestă iubire! Împrejurări dureroase! M-am născut sub o stea nefericită... trebuie să sufăr cît sînt în viaţă, iar o clipă de mulţumire s-o plătesc cu nenumărate chinuri! Netrebnică viaţă! Destin crud! Neschimbată faţă a soartei mele! *(Pleacă plîngînd.)*

POLIDORO: Prea bine. Ea vrea pacea, şi eu vreau să continue războiul. Aşa merg toate lucrurile în lume: unul doreşte ceva, celălalt altceva. De pildă: un ţăran vrea să semene şi doreşte ca ploaia să-i ude ogorul; altul ar vrea să vînture grîul şi doreşte soare. Un marinar care ţinteşte spre răsărit aşteaptă elizeul; cel care vrea să meargă spre apus oftează după sirocco. Femeia cu garderoba plină de rochii arătoase ar dori mereu timp frumos. Actorii ţin ca toată lumea să vină la teatru, jucătorii de cărţi, la cafenea, muzicanţii, la dans. În sfîrşit, bine-a zis cine-a zis:

Schimbătoare-i pofta, felurit e portul!
Unu-alege brînza, altul numai tortul!
(Pleacă.)

SCENA 9

Cîmp de bătaie cu vedere spre fortăreața asediată; se vede steagul alb și breșa deschisă. Cîmpul e acoperit în întregime, după cum urmează: un vițel jupuit și despicat, atîrnat în frigare, un car cu un butoi de vin. Una sau două samare cu fructe, legume etc. O masă la care stau soldați, bînd și mîncînd, alți soldați, țărani și femei, care dansează. Soldați care vînd și cumpără; alții scot vinul din butoi etc.

DON CIRILLO, UN ADJUTANT cu trompetă și soldați. Semnal de trompetă. Toată lumea se oprește să asculte

ADJUTANTUL: Din ordinul excelenței-sale domnul general comandant să se elibereze imediat cîmpul spre a se face loc cortului de comandă!

CIRILLO: Hai, repede, eliberați cîmpul! *(Către Adjutant.)* De ce vrea generalul să se înalțe cortul aici?

ADJUTANTUL: În curînd trebuie să se întîlnească cu comandantul fortăreței asediate, pentru a trata capitularea, și dorește să-l primească aici, în văzul întregii oștiri.

CIRILLO: Și comandantul dușman va veni personal să trateze?

ADJUTANTUL: Da, așa au stabilit să facă. Dar ce se-ntîmplă? Nu vă supuneți ordinului? *(Către soldații săi, apoi pleacă cu Cirillo.)* Soldați, vegheați voi ca locul să fie eliberat imediat!

(Se aud tobe, soldații Adjutantului execută ordinul. Înlătură și scot toate lucrurile, în dezordine și zgomot, se răstoarnă masa și cad samarele.

Țăranii țipă, și soldații lovesc. O dată eliberat cîmpul, în sunetele tobelor, vin alți soldați și plantează cortul generalului; se aduc două jilțuri.)

SCENA 10

DON SIGISMONDO, CONTELE CLAUDIO, DON FAUSTINO, DON FERDINANDO, DON FABIO, soldați. Sosesc în sunetul trîmbițelor și al tobelor. Don Sigismondo se oprește în dreptul cortului, ceilalți ofițeri iau loc de jur împrejur, în fruntea trupelor.

SCENA 11

Din fortăreață, în sunet de tobe, coboară DON EGIDIO cu o suită de cîțiva ofițeri, care rămîn în spate, în timp ce don Egidio înaintează spre cort, unde e primit de DON SIGISMONDO, care-l invită să se azeșe la dreapta lui; el se așază în stînga

SIGISMONDO: Don Egidio, îngăduie-mi ca, înainte de toate, să te felicit pentru vitejeasca apărare de pînă acum a fortăreței — încredințată priceperii dumitale — și îngăduie-mi să felicit totodată și pe suveranul dumitale, care se poate mîndri că are în dumneata pe unul din cei mai vajnici căpitani ai vremurilor noastre! Timp de zece zile neîntrerupte am fost hărțuiți sub zidurile unei cetăți care ar fi trebuit să se predea la simpla apariție a armatelor noastre. Nu mi-am putut închipui că, văzînd desfășurarea frontului nostru, veți avea curajul să răspundeți cu focul slabei voastre artilerii și cu atît mai puțin că veți încerca să ne descumpăniți prin ieșiri îndrăznețe, rezistînd la

focul bateriilor noastre, de două ori mai puternice. La prima vedere, apărarea voastră ni s-a părut o îndrăzneală necugetată, ce nu merita acordarea nici unei condiţii de predare, şi dat fiind aparatul de război cu care ai fost nevoit să începi apărarea — îţi laud curajul — sînt încîntat să birui un bun soldat şi nu refuz capitularea. Dar, pe de altă parte, gîndeşte-te la calitatea meterezelor fortăreţelor, la starea în care vă aflaţi, la duşmanul din faţa voastră şi moderează-ţi pretenţiile dacă vrei să găseşti la noi omenia spre care ne simţim înclinaţi şi acea îngăduinţă care stă atît de bine unei oştiri biruitoare şi conducătorului ei.

EGIDIO: Plăcute-mi sînt, don Sigismondo, laudele dumitale, cu toate că ştiu a nu le merita. Căci cel care-şi apără principele, slujindu-l cu credinţă şi zel, nu-şi face decît datoria. Îngăduie-mi totuşi să-ţi arăt cît de puţin cunoşti fortăreaţa pe care ai atacat-o şi care merită din partea dumitale o stimă mai temeinică şi o părere mai bună. Ea era atît de întărită, încît, fără un asediu puternic, slabă nădejde ar mai fi fost de-a se lăsa cucerită, iar depozitele sale înţesate de alimente şi de muniţii n-au pus niciodată garnizoana la vreo încercare prea grea. Nu-ţi mai vorbesc de curajul apărătorilor! Îi cunoşti din fapte şi îi ştii că, după ce şi-au apărat terenul, palmă cu palmă, copleşiţi numericeşte, s-au priceput să se retragă în orînduială, fiind nevoiţi să se adăpostească între aceste ziduri. Spune dumneata, viteaz conducător de oşti, unde e, în ziua de azi, fortăreaţa aceea care, fără un cîmp înconjurător, ar fi putut să înfrunte chinul formidabilei voastre artilerii? Nici unul din noi n-a lipsit de la datorie! Ne-aţi simţit cu prilejul incursiunilor, ne-aţi văzut îndrăzneala în faţa soartei, gata fiind să ne jertfim viaţa pentru apărarea comună. Aţi izbutit, în sfîrşit, să ne măcinaţi zidurile şi, fiindcă aţi deschis şi

lărgit spărtura, am ajuns în momentul în care orice căpitan cinstit poate cere armistițiul și trata predarea. În ceea ce mă privește, eram înclinat să continuu apărarea, și spada mea, împreună cu acele ale vitejilor mei camarazi, nu v-ar fi îngăduit să treceți prea ușor peste ziduri și să pătrundeți în fortăreață! Dar am avut bănuiala că în garnizoană sînt destui din cei care ar prefera o supunere avantajoasă unei apărări îndărătnice. Sarcina mea, datoria mea cer ca eu să dau o dreaptă socoteală asupra îndrăznelii și a cumpătării. De aceea, urmînd legile și obiceiul asediaților, am înălțat steagul neprihănit, am cerut armistițiu și vă ofer capitularea!

SIGISMONDO: Armistițiul a fost acordat. Nu refuzăm capitularea. Dar în ce condiții înțelegi s-o tratăm?

EGIDIO: În bune condiții de război.

SIGISMONDO: Nu toate condițiile se potrivesc oricărei fortărețe.

EGIDIO: A mea merită onorurile acordate celor de frunte și cred că n-am pătat-o nici prin numele meu și nici prin felul în care am condus apărarea!

SIGISMONDO: Aș da numelui și vitejiei dumitale ceea ce n-aș da fortăreței!

EGIDIO: Nu cer nimic pentru mine. Pretind să văd cum sînt cinstite flamurile suveranului meu.

SIGISMONDO: Hai, don Egidio, explică-te: care-ți sînt condițiile de capitulare?

EGIDIO: Iată-le aici, înșirate formal. *(Arată o hîrtie și citește.)* Primo: garnizoana să iasă înarmată cu șase încărcătoare de soldat, cu steagurile desfășurate în bătaia tobelor. Secundo: patru care acoperite, în afară de libera ieșire a echipajelor.

SIGISMONDO: Oprește-te! Fortăreața e stoarsă de puteri și nu poate pretinde o capitulare atît de avantajoasă. La drept vorbind, garnizoana ar trebui să se predea fără nici o condiție! În cinstea dumitale, i se va permite ieșirea, dar fără arme și

steaguri. Cît despre care acoperite, nici să nu vorbim!

EGIDIO: Nu, sufletul meu nu-i atît de josnic ca să cedeze într-un fel atît de ruşinos. Ori îmi acorzi onorurile care mi se cuvin, ori mă voi apăra pînă la ultima picătură de sînge.

SIGISMONDO: Oastea mea e pregătită de asalt şi sîntem nerăbdători cu toţii să ne dovedim curajul!

EGIDIO: Nu vă lipsesc nici vitejia, nici îndrăzneala!

SIGISMONDO: Să ne-ncercăm, deci, puterile şi, fiindcă te-ndărătniceşti să te aperi, pregăteşte-te: te-aşteaptă soarta celor deznădăjduiţi!

EGIDIO: Domnule, dumneata şi cu mine ne facem datoria, dar dacă în toiul crîncenei încleştări a armelor noastre mai poate încăpea curtenia, îndrăznesc să-ţi cer o favoare pentru mine.

SIGISMONDO: Poftim, cere-o! Sînt duşmanul armelor, nu al persoanei dumitale!

EGIDIO: Iată: sînt gata să mă-ntorc pe acelaşi drum la fortăreaţă. După ce-mi va fi ajuns piciorul acolo, vor reîncepe ostilităţile, şi fiecare din noi să facă uz de dreptul şi puterea războiului! Dar, înainte de a mă-ntoarce între zidurile acelea, îngăduie, pentru cîteva clipe, să-mi revăd fiica!

SIGISMONDO: Pe cît de aprig ţi-am refuzat capitularea, pe atît de bucuros îţi acord această mică favoare. Du-te s-o vezi, pe cuvîntul dumitale de onoare.

EGIDIO: Mulţumesc pentru bunătate! *(Către ofiţerii săi, care se-ntorc la fortăreaţă.)* Voi întoarceţi-vă la castel! Spuneţi că sosesc din clipă-n clipă şi, sub pedeapsă cu moartea, nimeni să nu se mişte fără încuviinţarea mea!

SIGISMONDO: Prietene, pregăteşte-te de apărare! Noi venim cu gîndul să vă îngenunchem.

EGIDIO: Iar eu vă voi aştepta cu fruntea sus!

SIGISMONDO: Păzeşte-te de spadele noastre!

EGIDIO: Loviturile mele nu vor fi mai puțin hotărîte decît ale voastre!
SIGISMONDO: Adio, don Egidio!
EGIDIO: Adio, don Sigismondo!

(Se îmbrățișează și se sărută. Toți pleacă în sunet de trîmbițe. Apoi, în răpăit de tobe, ies soldați, țărani și femei să danseze, să mănînce, să bea, să vîndă etc.)

ACTUL III

SCENA I

Cameră în casa intendentului

DONNA FLORIDA, singură

FLORIDA: De cînd m-am născut, cu toate nenorocirile şi frămîntările sufleteşti pe care le-am îndurat, n-am simţit niciodată o nelinişte atît de dureroasă. Tatăl meu e în tabără, şi nu mi-e îngăduit să-l văd. E vorba fie de capitulare, fie de o ultimă bătălie, şi nimeni nu mă poate lămuri asupra celor ce se petrec, asupra speranţelor ce le-aş putea avea. Un singur firicel poate să hotărască soarta mea, şi acest firicel mi-e necunoscut şi mă simt sfîşiată de-o mie de temeri. Dacă reîncep ostilităţile şi nenorocirile, părintele meu e-n primejdie, şi nici viaţa lui don Faustino nu e sigură. Şi dacă totuşi fortăreaţa va capitula, cine mă asigură că tatăl meu îşi va da consimţămîntul pentru nuntă? Şi cine-mi dă certitudinea că tînărul militar care mă iubeşte se va hotărî dintr-o dată să-şi părăsească steagul şi angajamentul şi să prefere mîna mea idolului gloriei? În tulburarea gîndurilor mele nu ştiu dacă doresc mai degrabă o speranţă nesigură, sau o dezamăgire dureroasă. Sînt două stări nefericite pentru mine şi n-aş putea alege vreuna din ele fără să tremur. Ceea ce mi-ar putea aduce mîngîiere e vesela melodie a păcii, consimţămîntul tatei şi blîndeţea mirelui. Dar, oh, Doamne! Sînt închipuiri prea nedesluşite, sînt

amăgiri prea îndepărtate, şi inima mi-e atît de abătută, încît, înainte de-a ajunge la hotărîrea soartei mele, mă tem că voi cădea pradă celei mai haine şi mai dureroase deznădejdi! *(Se aşază abătută.)*

SCENA 2

DON FAUSTINO şi DONNA FLORIDA

FAUSTINO: Iat-o, îndurerată ca întotdeauna şi înlăcrimată. O, ceruri! Ea m-a făcut să-mi pierd voioşia şi nepăsarea cu care înfruntam de obicei orice schimbare a soartei.

FLORIDA: De-ar veni măcar cineva să-mi aducă ştiri... *(Se ridică.)* Cine-i acolo?... *(Îl vede pe Faustino şi rămîne încurcată.)*

FAUSTINO: Stăpînă, dacă ai nevoie de un slujitor, iată-mă gata să te-ascult!

FLORIDA: Dumneata aici? Fără să-mi spui nimic? Fără să vorbeşti? Ce veşti mi-aduci? Care-i rezultatul întîlnirii din tabără? Ah, nu, nu mi-l spune! După neobişnuita mîhnire a chipului dumitale, am priceput cît de nenorocit mi-e destinul! Părintele meu vrea război, şi războiul i-e pe plac şi generalului duşman. Iar dumneata, sub falsele culori ale unei prefăcute mîhniri, te bucuri de măcelul ce va urma şi te pregăteşti senin de bătălie. Haide, nu te mai chinui atît prefăcîndu-te! Triumfe virtuţile dumitale! Foloseşte-te în voie de acea barbară filozofie care te-ndeamnă să te bucuri atît de dragostea fiicei, cît şi de moartea părintelui ei, şi dacă te mîhneşte tristeţea mea, pleacă de lîngă fiinţa mea cea nefericită! Urmează imboldurile gloriei dumitale şi cruţă-mi aspra suferinţă de a te auzi cum îţi lauzi, în faţa mea, sălbaticul şi neomenosul curaj!

FAUSTINO: Potolește-ți supărarea, draga mea, și nu mă jigni, fiindcă n-o merit. Din păcate, lacrimile și amarele dumitale izbucniri mi-au slăbit dîrzenia, și eu însumi nu mă mai recunosc. Știu că te iubesc, dar mai știu că un bărbat josnic și laș nu poate fi demn de iubirea dumitale. Dar am un dușman în față-mi, de soarta căruia dumneata ești îngrijorată, și n-aș putea fi viteaz fără să par crud. Hotărăște dumneata, donna Florida, soarta mea. Ți-ar plăcea să-mi smulg spada de la șold, s-o depun la picioarele generalului, să iscălesc cu propria-mi mînă dezonoarea, lașitatea, să mă expun clevetirilor din tabără și, fără a putea răspunde celor ce m-ar jigni, să fiu nevoit să sufăr dojenile, batjocura, derîderile? Gîndește-te mai bine la starea în care mă aflu, cugetă la cinstitul meu caracter, ai milă de mine în împrejurările dureroase ce mă frămîntă și, dacă misiunea încredințată mie nu merită dragostea dumitale, fie-mi măcar inima demnă de îndurare, de iertare! Da, draga mea, aceasta aștept de la dumneata și, la picioarele dumitale, cu duioșie și încredere o cer... *(Îngenunchează.)*

FLORIDA: Oh, zei! Ridică-te!

FAUSTINO: Iartă-mă!

FLORIDA: Ridică-te, pentru Dumnezeu!

SCENA 3

DON EGIDIO și cei de mai înainte

EGIDIO: Ei, ce faci dumneata la picioarele fiicei mele?

FAUSTINO *(se ridică încurcat)*.

FLORIDA: O, adoratul meu părinte!

EGIDIO: Taci! Să-mi spună acest ofițer dușman cu ce gînduri s-a aruncat la picioarele fiicei mele!?

FAUSTINO: Domnule, pentru a-i spune ultimul adio.

EGIDIO: Şi unde vrei să pleci?

FAUSTINO: Să iau cu asalt zidurile voastre. Să lupt împotriva soldaţilor voştri şi împotriva dumneavoastră înşivă, dacă soarta vă va scoate în calea spadei mele.

EGIDIO: Ce grad ai?

FAUSTINO: Stegar.

EGIDIO: Ce vrei de la fiica mea?

FAUSTINO: Inima şi mîna. Pe cea dintîi am cerut-o şi-am dobîndit-o prin dragoste. Pe cealaltă speram s-o am mulţumită bunăvoinţei dumneavoastră.

FLORIDA *(lui Egidio)*: Dragă tată...

EGIDIO: Taci! Nu vorbesc cu tine. *(Lui Faustino.)* Eşti cavaler?

FAUSTINO: Da, sînt. Numele meu e cunoscut în armată.

EGIDIO: Cine eşti?

FAUSTINO: Don Faustino Papiri, duce de Alba, senior de Conchiglia.

EGIDIO: Îţi cunosc familia.

FLORIDA: Dacă i-ai cunoaşte minunatele calităţi...

EGIDIO: Taci! *(Lui Faustino.)* O iubeşti pe fiică şi ai inimă să lupţi împotriva tatălui?

FAUSTINO: Un conducător de frunte cunoaşte mai bine decît mine îndatoririle unui soldat: iubirea nu poate trece înaintea gloriei!

EGIDIO: Aşa vorbesc vitejii. Eşti demn de preţuirea mea, eşti demn de sîngele meu.

FLORIDA *(aparte)*: O, ceruri, înrîuriţi sufletul bunului meu tată!

FAUSTINO: Domnule, dacă aveţi atîta îngăduinţă pentru mine, făgăduiţi-mi mîna fiicei dumneavoastră.

EGIDIO: Da, o vei avea.

FLORIDA *(lui Egidio, cu nerăbdare)*: Cînd?

EGIDIO *(Floridei)*: Taci! *(Lui Faustino.)* Împrejurările în care ne aflăm nu ne permit să mai vorbim despre asta. Fă-ţi datoria, atacă zidurile noastre şi-mi voi da singur seama de curajul dumitale.

Dacă soarta te va face să pieri, moartea desface orice legămînt; dacă voi muri eu şi dumneata vei rămîne în viaţă, foloseşte-te de cuvîntul meu şi ia-o pe fiica mea; de vom trăi amîndoi, o dată sfîrşit războiul, o vei avea din mîinile mele. Am vorbit îndeajuns unui cavaler pe care-l accept ca ginere! De-acum înainte, însă, redevenim duşmani.

FLORIDA: Oh, Doamne! Ce nuntă funestă! Ah, tată îndurător, nu mă face să pier în chinuri şi durere!

EGIDIO: Toate suferinţele pe care le încerci se datoresc nechibzuinţei tale. Îţi încuviinţez nunta, dar nu-ţi laud purtarea. O domnişoară nobilă, fiica lui don Egidio, o prizonieră a duşmanilor mei, nu trebuie să-şi deschidă inima iubirii, în timp ce tatăl se luptă cu arma în mînă. Norocul de-a fi întîlnit un om nobil şi viteaz nu e meritul tău, căci ai fi putut cădea pradă unei iubiri nedemne de sîngele nostru.

FLORIDA: Iertare, tată, slăbiciunea, întîlnirea...

EGIDIO: Nu pretind scuze, vreau ascultare!

FLORIDA: Porunceşte!

EGIDIO: Vino cu mine!

FLORIDA: Unde?

EGIDIO: În castel.

FLORIDA: Sub focul armelor?

EGIDIO: Da, sub focul armelor.

FLORIDA: Vrei să mă expui primejdiilor?

EGIDIO: Mai mari vor fi cele ale tatălui şi ale mirelui tău. Urmează-mă!

FAUSTINO *(lui Egidio)*: Domnule, ţineţi seamă de sex, de vîrstă şi de constituţia fizică.

EGIDIO: Sexul, vîrsta şi constituţia donnei Florida au nevoie de o pază mai bună. În felul acesta asigur demnitatea mea, cît şi liniştea dumitale. Dacă ai suflet de cavaler, nu te-mpotrivi dreptei şi cinstitei mele hotărîri. *(Floridei.)* Iar tu urmează-mă fără zăbavă!

FAUSTINO: Vi se va îngădui să vă duceţi fiica în castel?

EGIDIO: Nu-ți face griji! Am cerut consimțămîntul generalului.

FAUSTINO: Nu știu ce să spun. Sînteți judecătorul destinului ei...

FLORIDA *(lui Faustino)*: Mă lași pradă crudului meu destin?

FAUSTINO: Ascultă poruncile tatălui dumitale.

EGIDIO *(Floridei)*: Nu mă face să recurg la forță...

FLORIDA: Ah, nu, domnule, sînt gata să te-ascult.

EGIDIO: Prietene, cerul să te binecuvînteze! *(Îl îmbrățișează pe Faustino și pleacă.)*

FLORIDA: Ah, don Faustino!

FAUSTINO: Ah, donna Florida!

FLORIDA: Inima-mi spune că nu ne vom mai vedea niciodată!

FAUSTINO: Draga mea, nădăjduiește...

FLORIDA *(spre culise)*: Vin, domnule, vin! *(Lui Faustino.)* Adio! *(Pleacă.)*

SCENA 4

DON FAUSTINO, apoi DONNA ASPASIA

FAUSTINO: Cum de mai pot trăi în asemenea chinuri? Oh, ceruri, cum voi putea să urc zidurile, dacă inima-mi tresare, dacă picioru-mi alunecă, dacă mîna-mi tremură?

ASPASIA: Domnule stegar, tocmai pe dumneata te căutam.

FAUSTINO: Ah, lasă-mă-n pace...

ASPASIA: Voiam să-ți spun că tot ce ai încredințat donnei Florida a rămas în grija mea.

FAUSTINO: Nu mă tulbura.

ASPASIA: Nu vrei caseta, ceasornicul, inelele?

FAUSTINO *(aparte)*: Acum pricep și eu cît e de mare puterea dragostei!

ASPASIA: Nu le vrei?

FAUSTINO *(aparte)*: Nu, e cu neputință să-i țin piept!
ASPASIA: Nu? Ai spus nu! Dacă nu le vrei, o să le păstrez eu. Dar ia-ți măcar banii...
FAUSTINO *(aparte)*: Da, datoria mă cheamă la ea!
ASPASIA *(vrînd să-i dea punga)*: Da? Poftim.
FAUSTINO *(Aspasiei)*: Dar mai dă-mi pace, nu mă mai obosi atît, nu mă face să-mi ies din fire!
ASPASIA: Dacă nu vrei, nu-i nimic, dar ce-o să zică donna Florida?
FAUSTINO: Ah! Unde-i donna Florida?
ASPASIA: Unde-i donna Florida?
FAUSTINO: N-a plecat cu tatăl ei?
ASPASIA: Cu tatăl ei?
FAUSTINO: Nu l-ai văzut?
ASPASIA: Unde?
FAUSTINO: Aici, în odaia asta...
ASPASIA: Spune-mi, don Faustino, nu ți se pare că iubirea ți-a întunecat mintea?
FAUSTINO: Dar unde-ai fost pînă acum?
ASPASIA: În prăvălia unei oarecare Orsolina, să-mi fac rost de niște panglici.
FAUSTINO: Nu știi, prin urmare, ce s-a întîmplat?
ASPASIA: Nu știu nimic. Povestește-mi!
FAUSTINO: A venit aici, nu știu cum, tatăl donnei Florida.
ASPASIA: Nu mai spune!
FAUSTINO: Ne-a descoperit dragostea!
ASPASIA: Ce tot spui?
FAUSTINO: A luat-o cu el pe donna Florida.
ASPASIA: Oh, ce întîmplare! Ce nenorocire! Ce mare catastrofă!
FAUSTINO: Donna Aspasia, mi se pare că rîzi de mine.
ASPASIA: Nu rîd, domnule! Dar, la drept vorbind, nici nu pot să plîng!
FAUSTINO: A, da, uitasem că sufletul ți-e deprins cu cruzimea!
ASPASIA: Da, cred că sînt mai războinică decît dumneata.

SCENA 5

CONTELE CLAUDIO şi cei de mai înainte

CONTELE *(glumind)*: Sărmanul don Faustino, îmi pare rău.

ASPASIA *(contelui)*: Ai aflat şi dumneata?

CONTELE: Da, am văzut-o pe donna Florida trecînd cu tatăl ei, mîhnită, abătută, înlăcrimată... ţi-era mai mare mila!

FAUSTINO: Ah, cu ce barbară plăcere vii, o, conte, să-mi sfredeleşti rana!

CONTELE: La naiba! Eşti îndrăgostit copt!

ASPASIA: E copt, răscopt, prăjit şi uscat.

CONTELE: Cine te-a pus să te-ndrăgosteşti ca un dobitoc?

FAUSTINO *(plimbîndu-se, contelui)*: Dă-mi pace!

ASPASIA: Domnul stegar ar vrea să lupte sub alte flamuri!

FAUSTINO *(plimbîndu-se, Aspasiei)*: Fii bună şi taci!

CONTELE: Lasă, că fumul tunurilor va destrăma fumurile dragostei!

FAUSTINO *(ca mai sus)*: La timpul potrivit îmi voi face datoria.

ASPASIA: Mergînd la luptă, o să-i fie frică să nu-şi nimerească frumoasa.

FAUSTINO *(cu furie, Aspasiei)*: Nu mă mai chinui!

CONTELE: O să te faci de rîsul soldaţilor!

FAUSTINO *(plimbîndu-se)*: Nu mai pot!

ASPASIA: Pun rămăşag c-o să i se facă şi cimilituri!

FAUSTINO *(Aspasiei, cu mînie)*: Îmi pierd răbdarea!

ASPASIA: Mai domol, mai domol...

SCENA 6

DON CIRILLO şi cei de mai înainte

CIRILLO: Curaj, fraţilor! Pionierii lucrează. Artilerişţii sînt gata, scările-s pregătite, armata se-adună, şi peste cîteva clipe va începe asaltul.

ASPASIA: Taci, don Cirillo, că-l ucizi pe acest sărman ofițeraș...

CIRILLO *(lui Faustino)*: Ei, ți-am văzut amica!

FAUSTINO: Nu te amesteca în treburile mele. Te-ai mai amestecat de cîteva ori, și, la timpul cuvenit, îți voi cere socoteală!

CIRILLO: Da, oricînd dorești. De pistol nu mi-e frică. Unu și cu unu fac doi! Îmi voi aminti și de dumneata, domnule conte!

CONTELE: Bine, cînd poftești! Deocamdată vreau să fim prieteni și să-i aducem puțină mîngîiere acestui biet îndrăgostit.

FAUSTINO: Nu-mi sporiți zbuciumul!

CIRILLO: Ce naiba, vrei să vorbească armata despre dumneata? Ești îndrăgostit? Să-ți fie de bine! Nu mai sînt femei pe lume? Noi, militarii, le găsim pretutindeni. *(Cîntînd și țopăind.)*

Iubirea de soldat
E numai într-o doară,
Oriunde e chemat
Găsește-o domnișoară!
Oară, oară, oară...

FAUSTINO *(lui Cirillo)*: Asta-i neobrăzare!

(Încep să bată tobele.)

CONTELE: La asalt, la asalt! *(Aleargă.)*

FAUSTINO: La moarte, la moarte! *(Aleargă.)*

CIRILLO: La război, la război! *(Aleargă țopăind.)*

SCENA 7

DONNA ASPASIA, apoi DON POLIDORO

ASPASIA: Drum bun, drum bun!

POLIDORO: Ce s-a întîmplat?

ASPASIA: Armistițiul s-a sfîrșit repede, după cîte-am auzit. Fortăreața nu vrea să se predea, așadar va trebui să fie luată cu asalt.

POLIDORO *(vesel)*: Eh, nu se-ndură el războiul să se sfîrșească cu una, cu două!

ASPASIA: În ceea ce mă privește, după campania aceasta aș vrea să mă duc într-o tabără de iarnă.

POLIDORO: Într-o tabără de iarnă? De iarnă? Acolo trebuie să lupți cu zăpezile, cu gheața... O să vezi soldații înghețînd în ger, santinelele devin de cristal... Ah, dar ofițerii o să-și cumpere blănuri călduroase, și eu am făcut o bogată provizie de blănuri din care sper să-mi iasă un cîștig de peste o mie de țechini!

ASPASIA: Toate bune, dar eu pînă cînd o să duc viața asta?

POLIDORO: Dar ce-ai vrea să faci?

ASPASIA: Să mă mărit!

POLIDORO: Prea bine! Și pe cine-ai vrea de bărbat?

ASPASIA: Un ofițer!

POLIDORO: Ca să rămîi văduvă după trei zile?

ASPASIA: Prea bine.

POLIDORO: Fata mea, nu te sfătuiesc să iei un ofițer.

ASPASIA: De ce nu?

POLIDORO: Pentru că cei mai mulți dintre ofițeri sînt mezinii familiilor: au bani puțini, dar în schimb sînt deprinși cu risipa. Pe urmă, sînt foarte gingași în ceea ce privește onoarea. Își lasă soțiile să stea de vorbă cu cine le place de frică să nu fie acuzați de gelozie, dar ajunge să li se pară numai c-o privire e mai galeșă, c-o vorbă e mai șoptită, și gata! într-o mînă spada, în cealaltă bastonul. Spada pentru a-l străpunge pe domn, bastonul pentru a o dezmierda pe doamnă.

ASPASIA: Oh, doamna ar ști, în asemenea cazuri, să răspundă galanteriilor domnului. Sînt deprinsă cu armata și nu m-aș lăsa copleșită. Pricepi?

POLIDORO: Prea bine.

ASPASIA: Adevărul e că vreau să mă mărit, că trebuie să-mi aduni zestre, și, dacă din întîmplare, din nefericire sau din capriciu, ai avea bunătatea să spui nu, află că am în armată protectori care te vor sili să spui da. Sluga dumitale! *(Iese.)*

POLIDORO: Cu plecăciune... Ah, am făcut-o de oaie aducîndu-mi fiica în armată! Aș merita ceva și mai rău. Dar iat-o pe drăgălașa Orsolina! E o femeie gingașă, bună, strîngătoare, harnică și o iubesc din toată inima!

SCENA 8

ORSOLINA și DON POLIDORO

ORSOLINA: Ah, domnule intendent...

POLIDORO: Ce e?

ORSOLINA: M-am nenorocit...

POLIDORO: Ce s-a întîmplat?

ORSOLINA: După ce s-a decretat armistițiul, am închebat două mese de joc, am vîrît în bănci tot ce-am avut, în nădejdea unui cîștig mare... Au venit să joace patru ofițeri și, cît ai bate din palme, au golit băncile, iar eu am rămas fără o para chioară.

POLIDORO: Și banii mei?

ORSOLINA: I-a luat dracu!

POLIDORO: Să te ia pe tine dracu!

ORSOLINA: Un pic de răbdare! Dacă de data asta a mers rău, altă dată o să meargă bine. Îți mai amintești ce mi-ai făgăduit?

POLIDORO: Îți spun verde, răspicat și-n față că nu mai vreau să știu de nimic!

ORSOLINA: Și eu îți spun verde, răspicat și-n față că, dacă nu te ții de făgăduială, o să mă duc la general și o să dau în vileag toate matrapazlîcurile dumitale: că dai bani cu camătă de douăzeci și treizeci la sută; că în pîinea soldaților amesteci secară,

tărîțe și fasole; că, în loc să trimiți după lemne în pădure, pentru a cruța căruțele, pui să se pustiască ogoarele, să se taie vița de vie, pomii și aracii; că-i ocrotești pe toți pungașii din armată; că storci cîștiguri de pe urma jocurilor, a cîrciumilor și a petrecerilor... Da, domnule, și dacă atît nu ajunge, mai am un mic adaos secret cu care o să am onoarea să te servesc. Cu plecăciuni... *(Iese.)*

POLIDORO: Lauda nu-i rea, amenințarea, însă, e covîrșitoare... E femeie, are nevoie, i-am făgăduit, i-am făcut mărturisiri. Îmi știe toate socotelile, mă poate ruina. Trebuie s-o împac! Prea bine. *(Iese.)*

SCENA 9

Loc retras, sau pădurice

DON FERDINANDO, un adjutant, un caporal, soldați și un toboșar

FERDINANDO *(Adjutantului)*: Da, mi se face o nedreptate!

ADJUTANTUL: De ce te plîngi?

FERDINANDO: În timp ce alții merg la asalt, mie de ce să mi se dea în pază locul acesta? Nu-s oare atît de viteaz ca să fac față asaltului? N-am dat destule dovezi în ceea ce privește curajul? Don Faustino a fost făcut stegar după mine, de ce să i se acorde lui gloria de-a lua parte la asalt, iar eu să fiu trimis în acest post de mîna a doua?

ADJUTANTUL: Iartă-mă, dar mi se pare mai demn să comanzi un pichet ca al nostru, decît să mergi cu gloata la escaladarea zidurilor unei fortărețe.

FERDINANDO: Nu, onoarea e mai mare acolo unde și primejdia-i mai mare. Don Faustino nu trebuia să-mi fie preferat mie!

ADJUTANTUL: Cu toate astea știu că generalul te prețuiește și sînt sigur că, încredințîndu-ți această misiune, a înțeles să-ți acorde un loc de onoare.
FERDINANDO: Nu mă plîng de general.
ADJUTANTUL: De cine-atunci?
FERDINANDO: De don Faustino, care, străduindu-se să fie printre atacanți, a înțeles să mă înlăture.
ADJUTANTUL: Eu cred că e dimpotrivă. Don Faustino o iubește pe donna Florida, și donna Florida a fost dusă de tatăl ei în fortăreață. Închipuiește-ți acum cu cîtă plăcere poate s-o înfrunte cu spada în mînă!
FERDINANDO: E adevărat ceea ce-mi spui?
ADJUTANTUL: Cît se poate de adevărat.

(Se aude semnalul unui corn de poștă.)

FERDINANDO: De unde vine sunetul ăsta?
ADJUTANTUL: Dintr-acolo...
FERDINANDO: E un călăreț.
ADJUTANTUL: Și vine-n goana mare.
FERDINANDO: Caporal, vezi cine-i omul ăsta!
CAPORALUL *(înaintează)*.

SCENA 10

UN CURIER, călare, mergînd în galop, și cei de mai înainte

CAPORALUL: Stai! Cine-i?
CURIERUL: Curier!
CAPORALUL: Încotro?
CURIERUL: La tabără.
CAPORALUL: Pe cine cauți?
CURIERUL: Am o depeșă pentru general.
CAPORALUL *(lui Ferdinando)*: Ați auzit?
FERDINANDO: Să fie însoțit de doi soldați.

CAPORALUL *(către doi soldați)*: Voi doi însoțiți-l la cartierul general.

FERDINANDO *(Curierului)*: Ce vești aduci?

CURIERUL: Pacea!

FERDINANDO: S-a făcut pace?

CURIERUL: S-a făcut pace!

FERDINANDO: Repede, să-ncalece doi soldați și să-l însoțească imediat la cartierul general.

CAPORALUL: Imediat. Voi opriți-vă. Duceți-vă voi, ăștialalți!

(Pleacă alți doi soldați.)

FERDINANDO *(Curierului)*: Gonește cît mai repede!

CURIERUL: Am căzut de două ori... mi se taie răsuflarea... *(Pleacă.)*

ADJUTANTUL: Mă bucur că don Faustino nu se poate lăuda cu meritul de-a fi luat parte la asalt! Să ne retragem la post și să așteptăm ordinele generalului. *(Pleacă.)*

FERDINANDO: Te bucuri că s-a făcut pace?

ADJUTANTUL: Invidia e stăpînă pretutindeni, dar în armată se lipește ca ceara de peceți! *(Pleacă împreună cu soldații.)*

SCENA II

Cîmp de bătaie cu o baterie de tunuri. Fortăreață fără steag alb. DON FAUSTINO, CONTELE, DON FABIO, soldați, gata să pornească la asaltul zidurilor. Soldați pe metereze, care se apără în răpăitul tobelor. Sunetul trîmbițelor face să-nceteze tobele și pe cîmp se aud glasuri care strigă: „PACE! PACE!" Atacanții își părăsesc locul, se retrag înspre tabără, se așază în rînd etc.

SCENA 12

DON SIGISMONDO și cei de mai înainte

SIGISMONDO: Prieteni, iată depeșa regală, iată decretul de pace. Vă laud curajul, îl voi face cunoscut suveranului și puteți nădăjdui să fiți recompensați după merit și vitejie.

FAUSTINO *(aparte)*: Cerul mi-a ascultat ruga!

SIGISMONDO: Don Fabio, las pe seama dumitale să strîngi răniții și să-ngropi pe cei morți.

FABIO: Ordinele dumneavoastră vor fi executate!

SIGISMONDO: Dumitale, don Faustino, îți încredințez înalta misiune de-a duce condițiile de pace viteazului apărător al fortăreței. *(Îi dă o hîrtie.)*

FAUSTINO *(aparte)*: O, ordin fericit pentru mine! O, clipă ce mă umple de bucurie și de mulțumire! *(Aleargă spre fortăreață. Face semn cu batista. Se coboară punțile deasupra spărturii, trîmbițele răsună, și Faustino intră.)*

SCENA 13

DON CIRILLO, DON POLIDORO și cei de mai înainte

CIRILLO *(țopăind)*: Pacea, pacea, trăiască pacea!

POLIDORO *(contelui)*: Domnule locotenent, s-a făcut pace?

CONTELE: Întreabă-l pe general!

POLIDORO *(lui Sigismondo)*: Iertați-mă, excelență, a fost dobîndită pacea?

SIGISMONDO: Da, pacea s-a încheiat.

POLIDORO *(neplăcut impresionat)*: Prea bine.

SIGISMONDO: Aceasta e misiva care a adus vestea în tabără... dar misiva mai cuprinde o noutate, care te privește numai pe dumneata.

POLIDORO *(încurcat)*: Prea bine.

SIGISMONDO: Mi-a sosit ordin de la curte să înlătur persoana dumitale din postul de intendent și s-o înlocuiesc cu alta.
POLIDORO *(cu mare părere de rău)*: Prea bine...
SIGISMONDO: Și mai e un mic adaos.
POLIDORO *(aparte)*: Sărmanul de mine!
SIGISMONDO: Trebuie să dai socoteală de felul în care ți-ai făcut datoria și vei rămîne în stare de arest pînă cînd ți se vor fi limpezit socotelile.
POLIDORO *(rămîne abătut și se retrage puțin)*.
CIRILLO: Prea bine!
CONTELE *(aparte)*: De data asta îi vor ieși procentele pe nas!

SCENA 14

ORSOLINA și cei de mai înainte

ORSOLINA *(încet, lui Polidoro)*: Ei bine, domnule intendent, ce spui? Îmi dai ceea ce mi-ai făgăduit?
POLIDORO *(Orsolinei, încet)*: Da, te-am trimis la dracu și te trimit din nou tot acolo!
ORSOLINA: O să-i vorbesc generalului. *(Lui Sigismondo.)* Domnule, aflați că don Polidoro...
SIGISMONDO: Don Polidoro a fost dat afară din armată, iar dumneata, care i-ai fost părtașă la cîștig, vei pleca o dată cu el.
ORSOLINA: Dumnezeule! Don Polidoro, ai auzit? O să trebuiască să mă fac iar spălătoreasă!
POLIDORO: Prea bine! Iar eu catîrgiu!
ORSOLINA: Prea bine... *(Pleacă.)*

SCENA 15

DONNA ASPASIA și cei de mai înainte

ASPASIA *(lui Sigismondo)*: Ah, excelență, am aflat de nenorocirea tatălui meu. Nu voi spune dacă

e dreaptă sau nu înlăturarea lui; spun doar că rămîn în mizerie și că nu știu ce soartă mă așteaptă...

SIGISMONDO: Cunosc toate astea și am luat măsuri. Mărită-te și mă voi îngriji să-ți scot zestrea din averea tatălui dumitale.

POLIDORO: Dar, domnule general...

SIGISMONDO: Taci!

POLIDORO: Prea bine... *(Pleacă.)*

ASPASIA: Mulțumesc excelenței-voastre pentru bunătate. Dea cerul să găsesc cît mai repede o partidă!

CIRILLO *(Aspasiei)*: Iată-mă, sînt aici.

ASPASIA: Mulțumesc. Nu-mi trebuie un schilod.

SCENA 16

DON FERDINANDO, CAPORALUL și cei de mai înainte

FERDINANDO *(lui Sigismondo)*: Sînt la porunca excelenței-voastre!

SIGISMONDO: Don Ferdinando, am aflat că te-ai plîns de mine.

FERDINANDO: Domnule, vă cer iertare...

SIGISMONDO: Înțeleg îndîrjirea dumitale. Locul ce ți-am încredințat era de-ajuns de important, însă dorința de-a te distinge în asaltul fortăreței te-a făcut să crezi altfel. Pun necumpătarea pe seama setei de glorie. Dar, pe viitor, să respecți mai bine ordinele celui care comandă și să-ți faci un merit din ascultare.

FERDINANDO: Domnule, îmi mărturisesc vina și laud bunătatea dumneavoastră. Dar, iertați-mă, cum ați aflat de nesăbuita mea supărare?

SIGISMONDO: În tabere nu lipsesc iscoade, iar eu am destule.

CAPORALUL *(aparte)*: Dacă n-ar mai cădea şi de aici ceva, ce m-aş face numai cu solda de caporal?

(Se aud trîmbiţele de la castel, apoi se văd coborînd apărătorii.)

SCENA ULTIMĂ

DON EGIDIO, DONNA FLORIDA, DON FAUSTINO, soldaţi etc.

Răspund trimbiţele taberei, apoi tobele

EGIDIO *(lui Sigismondo)*: Domnule, mă bucur că te văd iarăşi şi că pot să-ţi fiu prieten!

SIGISMONDO *(lui Egidio)*: Îţi admir tot mai mult curajul, şi prietenia dumitale mi-e scumpă.

EGIDIO: Ţi-o prezint pe fiica mea.

SIGISMONDO *(Floridei)*: Te felicit că ai un părinte atît de viteaz!

EGIDIO: Şi mai prezint în ea, dacă autoritatea dumitale va consimţi, pe mireasa lui don Faustino.

FAUSTINO: Domnule, sper că-mi veţi face dreptate pentru curajul şi meritele mele. O mai mare dovadă decît aceea de a fi atacat zidurile care-mi ascundeau dragostea nici n-aş fi putut da! Inima care a înfruntat primejdiile lui Marte nu s-a putut apăra de seducătorul Cupidon, şi dac-am terminat războiul glorios, sper să nu fiu dojenit că mă las în voia iubirii mele.

SIGISMONDO: Da, iubirile curate nu sînt nedemne de un erou militar. Mireasa pe care ţi-o alegi e fiica unui viteaz războinic, şi asta onorează nunta. De aceea, eu îţi dau bucuros învoirea.

FAUSTINO: Mulţumesc pentru bunătatea dumneavoastră.

FLORIDA: Mulţumesc şi eu pentru înţelegerea unui general blînd, viteaz şi îndatoritor. Cer iertare tatălui meu că inima şi-a făcut alegerea fără să-l întrebe, şi-mi încredinţez mîna, în faţa dumneavoastră, iubitului meu mire.

CIRILLO (*ţopăind*): Trăiască dragostea, trăiască pacea!

FAUSTINO: Don Cirillo, sîntem prieteni, ori duşmani?

CIRILLO: Prieteni, prieteni! Cu dumneata, cu contele, cu toată lumea. Trăiască pacea, trăiască dragostea!

CONTELE: Dragă don Faustino, te felicit. În tabăra de iarnă îmi vei îngădui să fac parte din cercul dumitale.

FAUSTINO: Din al meu da, însă nu din acela al consoartei mele.

FLORIDA: Nici eu nu mai doresc tovărăşia militarilor.

ASPASIA: Donna Florida, mă mîngîi cu gîndul că vom fi prietene.

FAUSTINO (*Aspasiei*): Bine că mi-am adus aminte, dă-mi te rog lucrurile mele.

ASPASIA: Da, da, ţi le voi da. (*Aparte.*) Credeam c-a uitat de ele!

SIGISMONDO: Să mergem la cartier. Acolo, fericiţii mei miri, vom face nunta.

FLORIDA: Da, să mergem, căci, slavă cerului, triumfă pacea şi s-a sfîrşit războiul! (*Spectatorilor.*) Îngăduitorii mei domni, care cu atîta răbdare aţi îndurat reprezentarea războiului, trebuie să vă mulţumesc cu smerenie şi din toată inima şi totodată să vă cer iertare pentru ceva. Autorul acestei piese a uitat un amănunt. A uitat să vă spună din ce neam fac parte luptătorii şi care este numele fortăreţei asediate. Noi, actorii, nu putem să vi le destăinuim fără voia lui. Totuşi, vă putem spune că, mai mult sau mai puţin, toate neamurile Europei se războiesc în acelaşi

fel şi toate sînt... puternice, viteze, cutezătoare şi glorioase. Le urăm tuturor pace, precum şi vouă, preaomenoşilor spectatori! Să vă dea cerul tihna aceea deplină care e rod al înţelepciunii, al prevederii şi al desăvîrşitei cumpătări!

Sfîrşitul comediei